

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA,
DE
POTESTATE DIABOLI
IN CORPUS HUMANUM,

Q V A M
AUSPICE DEO PROPITIO
Et Consensu atque Auctoritate Gratiſſe Facultatis Medicæ,
IN ALMA REGIA FRIDERICIANA,
P R Æ S I D E

DN. D. MICHAELE ALBERTI,

SACR. MAJEST. REG. BORUSSIÆ AULICO ET CONSISTORII MAGDE-
BURG. CONSILIARIO, MEDICINÆ ET PHILOSOPHIÆ NATURALIS

PROFESSORE PUBLICO ORDINARIO, ETC.

FACULTATIS MEDICÆ DECANO SPECTATISSIMO,

Domino Patrono, Præceptore ac Promotore suo omni honoris cultu prosequendo,

P R O L I C E N T I A

SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS ET PRIVILEGIIS
DOCTORALIBUS LEGITIME IMPETRANDIS

HORIS LOCOQUE CONSVETIS,

ANNO MDCCXXV. D. AUG.

PUBLICAE AC PLACIDAE FRUDITORUM VENTILATIONI SUBJICIET

R E S P O N D E N S

JOHANNES FRIDERICUS CORVINUS,

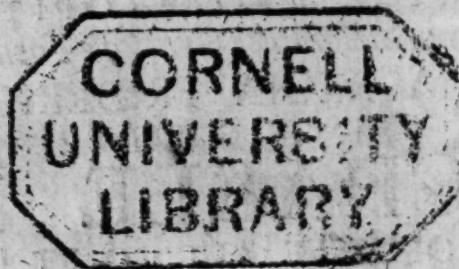
FRIEDEBERGA-NEOMARCHICUS.

~~7440 C 875~~

A. 42237

BK

PROOEMIUM.

MOrborum multitudo, quam *Plinius Hist. nat. Lib. 7. cap. 51.* infinitam esse judicat, medicorum scrutinia ad- eo operosa reddit, ut circumspecta at- tentione opus sit, ne peregrinae & a veritate alienae causae animum distra- hant, quoniam quilibet morbus varios causarum con- cursus involvit; unde illud contingit, quod *Galenus lib. 8. de compos. medic.* differit: *falsa opiniones, animos homi- num praoccupantes, non solum surdos, sed & cecos faciunt, ita ut videre nequeant, quae aliis conspicua apparent:* Et haec morborum congeries, non modo eo usque interdum animum seducit, ut saepe novi fingantur morbi, ubi antiqui & consueti quadantenus mutati adsunt & pro- pterea ipsi Medici de existentia novorum morborum differunt, vid. *Boetius de affectibus omissis cap. 2. Hæbsette- rius observ. medic. decad. 1. p. 21. Job. Heurnius in Epist. ad Henr. a Bea de morbis novis & admirandis, Möllenbroc de arthritide vaga scorbutica p. 2. seq. Job. Maynerius de mor- bis quibusdam ignotis p. 6. Franckenau Satyra Medica XVII. §. 3. sed & variae abstrusae & intricatae morborum cau-*

se excogitentur & accusentur, quæ naturalem ordinem non advertentes, ad alias supranaturales vires & immediatos illarum concursus confugiunt, quamvis illa prudentia ubique observanda veniat, ut tamdiu sublimiores influxus immediatos haud convocemus, quamdiu naturalis perspicua & solida ratio locum invenit, quam meditationem e Theologis B. Spenerus confirmat in *der Lauterkeit des Evangelischen Christenthums* Vol. I. Part. I. p. 420. etenim dum natura interdum mirabilia operatur, ut Hippocrates in *libr. de lege & dec. orn.* docet, imo dum multa adhuc natura habet, quæ nondum detexit, docente Rejesio in *Camp. Elys. quest. juc. qu. 67. p. 899.* ita non statim illa neganda sunt, quæ intellectus capere non potest, monente eodem *qu. 58. p. 741.* ob id etiam omnium morborum causæ magna circumspectione sunt indagandæ; facile enim morbi corrupti, complicati, hæreditarii, habituales &c. alienis adscribi possunt causis, quando illorum indoles nondum sufficienter perspecta & detecta est, hinc facile iterum credula & superstitiosa ingenia peregrinos influxus accusant, uti inter alios testatus est *Ant. Deusingius in disquis. med. de morborum quorundam superstitiosa origine & curatione:* singulare specimen ex antiquitate in foro & historia medicorum innotuit, ubi nonnulli morbi, quorum naturales causæ non facile inclaruerunt, sublimioribus causis adjudicati fuerant, dum morbus sacer, attonitus, archealis, hyperphysicus (cujus Joel mentionem fecit) occultus, fidereus, veneficus, venenatus, &c. extra sphaeram naturalium virium passim explicatus prostat; quare nonnulli *ἡ θεία* in morbis extollere, deprædicare & admi-

admirari solent *conf. Hier. Jordanus de eo, quod divinum aut supernaturale est in morbis humani corporis ejusque curatione*: Ignavia sane rationis est, quando citra ullam applicationem & attentionem intricati morbi confestim absconditis adscribuntur causis; ubi saepe obscurum per æque obscurum proponitur & ignorantia elenchi magis manifestatur: luxuriantis vero vicissim & altius sapientis animi index est, quando nonnulli morbi, quorum causæ ad naturæ ordinem haud pertinent, tamen miris speculationis & figmentorum larvis atque chimæris colorantur & nudis potentiis naturalibus exornantur, sub illo vano protectorio, quod multa adhuc in universitate rei sint abscondita, unde quidam ex occultis ad luculenta argumentari, a possibili ad vera, certa & evidentia concludere, a præsumptionibus & præsuppositionibus ad demonstrationes infallibiles transgredi haud erubescunt: Media sane hic eligenda erit via, ne videlicet facile creduli & superstitiosi, neve etiam plus quam decet dubii & suspicaces simus: Ex illis supranaturalibus potentiis, quæ ad obscurorum morborum explicationem applicari solent, sunt vel divinæ, vel dæmoniacæ: quod divinos concursus in morbis attinget, tunc nobis de eo non est sermo, quod in omni morbo divina directio, providentia & permissio concurrat, illud potius hoc loco intelligimus, an immediatus talis divinus influxus in quibusdam morbis agnoscendus & demonstrandus veniat: quod hoc eveniat extra omnem dubitationem esse potest, id quod e lumine rationis & revelationis facile confirmare licet *conf. Ludov. ab Hornig WürgEngel*: quod vero in hac me-

ditione præcipue inter Pontificios magna committatur superstitio testantur varia morborum specimina, quæ diversis divis s. sanctis imputantur *vid. Paracels. lib. 1. de orig. morb. invis. Ath. Kircherus in Scrutin. Pestis. Helmontius de Magnet. vuln. curat. Garmanus de mirac. morb. Dissert. proæmial. Sect. 1. §. 15. seq. p. 134. seqq.* Proinde vero diversæ confusæ & truculentæ ægritudines Diaboli mortificinæ & potentæ adsignantur, adeo ut vel diutius perseverantes, vel leviter intricati morbi, veneficii macula notentur, es sey einem gemacht, man sey behext, beschrieen, bezaubert, über eine böse Stätte gegangen &c. Haud negamus quod de infernali hoste illud *Virgilii lib. 4. Georgic. quod formas se vertat in omnes* & illud *Ovidii lib. 2. de arte valeat*, quod *vivat semper in armis* & quod hic *ἀντίδοτος* adversarius sicut leo rugiens, circumbeat, querens, quem absorbeat *1. Petr. 5. v. 8.* interea tamen prudentia opus est, ne diabolo imputemus, quæ sunt naturæ, neve naturæ ordines, vires, processus & concursus cum sublimioribus causis commisceamus, sed in hac morbosarum afflictionum indagine omnem vanam superstitionem sollicitè evitemus: enim vero letum est peccati thesaurus *Rom. 6. v. 23.* & invidia diaboli mors ingressa est in mundum, & tentant eam qui illius partis sunt *Sap. 2. v. 24. 25.* diabolus vero ab initio peccat, & qui facit peccatum ex diabolo est *1. Job. 3. v. 8.* quare hoc respectu diabolus, peccatum, morbus & mors in aliquo nexu stant; an vero omnis morbus proximus, aut plane immediatus effectus diaboli sit, alterius est disquisitionis; quare multi jam medici intricatam illam quæstionem scrutati sunt & ventilarunt, an Diabolus vim ha-

habeat operandi in corpus humanum, sicut ex antiquioribus innotuerunt *Problemata Jani Matth. Duraflantis*, quorum prius ventilat *an daemones sint*, & *an morborum causa existant*, quam considerationem passim *Paracelsus*, praecipue in *lib. de ver. infl. rer.* tractat: Quoniam itaque haec disquisitio, an Diabolus corpus humanum affligere & in eodem morbos causare queat, multis partim difficultatibus, obnoxia, partim sobriae & iudiciosae pensitationi & decisioni subjicienda est, propterea pro themate Inauguralis Speciminis selegimus brevibus differere de **POTESTATE DIABOLI IN CORPUS HUMANUM**: Quo itaque in ardua hac meditatione in luce & veritate ambulemus, ut perniciosas Satanæ technas significemus & dehinc panoplia spiritualium armorum instructi, ipsius insidias piis evitemus precibus, ita precamur ut Deus pacis conterat Satanam sub pedes nostros brevi & praesenti huic labori sua gratia annuat.

§. I.

ENergiā Diaboli in corpus humanum *asserentes & proponentes*, mox in limine hujus disquisitionis *tenorem tituli* sive thematis & quæ considerationes ex eodem fluunt, significare lubet: Quæstio itaque ventilanda occurrit, *an Diabolus proxima & immediata operatione hominum corpora alterare; affligere & morbis evidentibus invadere queat?* quam quæstionem sicut aliqui *negativa* decidunt, quidam vicissim nimia *credulitate* affirmant, adeoque interdum *Diaboli* viribus adscribunt, quæ adhuc ad ordinarium *naturæ* statum & processum pertinent,

tinent, ita brevi explicatione inquiremus, quousque Diaboli *vis* in corpore humano pertingat & an ad morbos in corpore humano provocandos valeat: E recentioribus scriptoribus generice hanc diaboli potestatem in corpora naturalia adseverarunt *Buddeus in Bekermanismo rejecto. & Theologia Dogmatica Lib. 2. cap. 2. Grapius in Theologia recens controversa continuata cap. 3. qv. 9. num angelorum imprimis malorum quedam in hoc mundo detur operatio. Joh. Clericus in Pneumatol. Sect. 2. cap. 4. p. 79 seq. Rumpæus in diss. utrum detur aliqua diaboli in hoc mundo operatio. Joh. Mich. Langius differt. de corporali obsessione. B. Spenerus in der Lautert. des Evang. Christenth. Domin. Invocavit, Reminiscere & Oculi Part. 1. uti ex antiquioribus Mich. Pselli lib. de operat. demon. aliqua testimonia huc spectantia profert: Ut vero clarius hujus thematici valorem indicemus & explicemus, tunc per Potestatem, non modo in abstracto consideramus vires diaboli in relatione ad corpus & an forte hic cacodæmon possit active in corpora influere & vel ab extra velut corpora impellere & actuare, aut in corpora se insinuare, corpora assumere iterumque deferere, sed & quod hoc ipsum secundum suam energiam qua hoc efficere potest, actu etiam exequatur; alias iterum dubium oboriri posset, an diabolus id æque in actum deducat, quod per suas vires exequi potest: sicut quidam de anima hominis judicant, quod quidem corpus actuare possit, sed quoniam cum dignioribus & præstantioribus operationibus occupata est, propterea ipsa viliores & ignobiliores has functiones aliis causis expediendas & perficiendas committat: quare hoc themate asserimus, quod Diabolus non modo possit, sed & soleat in corpora operari: & hæc potestas ita comparata est, ut ex spiritali hujus hostis essentia deliberato studio & arbitrio egrediantur motus corpora occupantes & actuantes, ita ut vel immediate ipse in crassa operari possit corpora, vel mediate primum in subtilia & ex his in crassa corpora activa influat virtute; siquidem vel immediate ipse grande ædificium vel Palatium evertere, vel mediante vento id efficere potest,*

est, testimonio venti magni, qui venit e transitu deserti & attigit quatuor angulos domus & cecidit super pueros Job. 1. v. 19. aut testimonio ignis Dei, qui e coelo cecidit & succendit gregem & pueros, ibid. v. 16. imo testimonio boni angeli, qui lacum Bethesdam, lapidem ad ostia sepulchri Christi, imo ipsam terram motu eminenti affecit: qui itaque potest magis, is etiam potest minus; quare potestas Diaboli ad corpora diversa magnitudinis se extendit: si vero Diabolus potest per subtilia corpora crassiora actuare, ita porro hæc Potestas eo etiam transit, ut mediantribus aliis spiritualibus causis in iusta subordinatione corpora motu afficere queat; & quidem applicative & concretive rem enunciando, ut animam hominis corrumpere, eidem perversas tales ideas & sensationes, pavores, terrores, illecebras, pravaque alios affectus communicare queat, ut subinde propter has corruptiones miræ alterationes & offensiones corpori inferantur: quare prævio quodam adserto affirmamus, quod Diabolus vel immediate ipsum corpus per motum, ex ipsius essentia, exeuntem, tali modo, qualis causæ spirituali i. e. incorporeæ competit, contingere, vel mediante anima, quæ alias suum corpus necessariis instruit motibus, hanc corporis offensionem administrare queat: Et hæc generalis meditatio concernit Potestatem, qua pollet Diabolus operandi in corpus humanum. Quod denique Angeli corpora movere possint, demonstravit Buddeus in Theol. Dogmat. Lib. 2. cap. 2. §. 27. p. 402. seq.

§. I I.

Quo vero hæc Potestas, generice modo annotata, clarius innotescat, proxime indicandum erit, quid per Diabolum intelligamus; est itaque Diabolus Angelus a Deo primum optimis & perfectissimis qualitatibus præditus, creatus, ob suam vero ambitionem omni beatitudine orbatus & extremæ condemnationi traditus, mali non modo origo, sed omne malum contra Deum & opera Dei indefesso studio tentans, ad-

eoque tanquam perpetuum hostem boni se exhibent: & Ange-
 lum nominamus diabolum: propterea nobis Angelus est
 Creatura mere spiritalis, eximio intellectus acumine & va-
 lore praedita, a Deo in honorem & servitium sui, proinde
 vero ad officia aliarum creaturarum condita & destinata:
 Superant itaque Angeli suis viribus alias causas spirituales,
 cum corporeis tamen domiciliis connexas; quo magis ita-
 que spiritus a subjecto corporeo liber est, eo maior illius
 vis esse observatur; siquidem de ipsa anima humana con-
 stat, quod rationis suae acumen in sublimiorem evocat gra-
 dum, quo magis corporeis occupationibus se liberat &
 separat, hinc corporeis ingratias homines, ut plurimum li-
 nimo adiviores & prudentiores esse solent: Angeli vero
 a condito mundo tanquam proximi servi Dei majoribus ad-
 huc pollent viribus, quia a principio in corporeas cor-
 porum tamen multo & cum corpore indissolubili: Angeli itaque
 sunt creati de qualitate beatitudinis, hinc lapsi angeli non ste-
 terunt in veritate Joh. 8. v. 44. qui quidem ab initio angeli exi-
 mio sapientiae, gloriae & potentiae fastigio exornati fue-
 rant: Diabolus utpote Angelus non perdidit suam essentiam,
 adeoque adhuc illis viribus pollet, quae competunt in abstra-
 cta causa spiritali sublimiori, hinc non perdidit omnem
 aut plurimam potentiam & intellectus reliquos gra-
 dus, in quantum hi competunt naturae angelicae; perdidit qui-
 dem illam qualitatem, qua mediante singulam suam capaci-
 tatem in communionem Dei & beatitudinis summae transtulit,
 quare suo lapsu destitutus est iustitia, divina gratia, cele-
 sti beatitudine, imo illo eximio virium angelicarum robo-
 re & gradu, ita ut quoad hasce vires in relatione ad bonas
 angelos imbecillus & enervatus sit, in relatione vero ad re-
 liquas creaturas adhuc eximio polleat robore & multis
 modis alias causas & vires operatrices intellectus acumine &
 reliquarum virium valore superet, licet nihilominus aliqua
 caligine praeditus sit, conf. Budeus l. c. §. 30. p. 417. minime ve-
 ro asserimus, quod Angeli sua essentia corporei existant, sed
 potius

potius asseveramus, quod *essentialiter* ab aliis creaturis *visi-*
bilibus & in externos sensus incidentibus, sint separati, qua-
re non *aetherea*, sed *spiritualis*, *immaterialis*, incorporea
essentia: in qua vero haec essentia consistat, nulli erudi-
torum cognitum esse iudicamus; nam assertio quod *essen-*
tia spiritus in *activitate*, in *vi* consistat, si *mente* consistat,
ab *igni* *subria* *pneumatica* abluatur, quando inter *essen-*
tiam & *qualitatem* rei perpetuo agnoscenda erit *differentia*:
neque inde ullam eminet ius aut argumentum angelis *es-*
sentiam *corpoream* tribuere, quia *Spiritus* essentia ignota
est, sicut & quod absurdum esset, ita argumentari, quia *es-*
sentia *materiae* incognita est, ergo *materia* non est *corpo-*
rea: etenim hac argumentatione utitur *Websterus* quando
in der Untersuchung der vermeinten und so genannten
Körperer cap. 1. §. 13. seqq. angelis adscribit essentiam *cor-*
poream. Haud quidem hoc loco nostrum propositum
permittit, neque officium nostrum requirit ex instituto
illud assertum demonstrare, quod angeli sint *sua natura in-*
corporei, quam sententiam facile ex *lumine rationis* & *reve-*
lationis confirmare possumus; illud tantum brevibus in-
dicamus, quod *falsa sit* argumentatio, quasi propterea an-
geli, si *mere spirituales* adeoque *imateriales* essent, quo-
ad essentiam suam cum *essentia Dei* convenirent; enim *ve-*
ro materiae quoad suas *species*, *essentialiter* differunt, sed dif-
ferunt etiam subinde quoad *attributa*, *relationes* & sic di-
ctas *viwes*; cur itaque causis & subjectis *spiritualibus* dene-
gatur *differentia*, siquidem *Deus* est ens quoad *omnes qua-*
litates perfectissimum, angeli vero, licet sint *spirituales*, *es-*
sentialiter tamen a *Deo*, velut *creatura* a *creatore* discre-
pant, uti *anima* ab angelis perinde *essentialiter* differunt;
hinc *essentia immaterialis* non minus *differt* inter se potest
& *essentia materialis*; haec si *veritati* non consona essent,
tunc sequeretur, praeter *Deum*, *omnes creaturas esse ma-*
teriales, motum esse *materialem*, *idem*, *cognitiones*, omnes
religi-

reliquas operationes mentis esse materiales, ut & bonas cogitationes, a Spiritu Sancto provenientes esse materiales, & si effectus de sua causa testatur, ipsum Spiritum S. esse materiale &c. quas impia & ab omni sobria & sana Philosophia alienas considerationes & sententias rejicimus & canepius ac angue fugiendas esse judicamus; siquidem ex falso theoremate non nisi falsæ & male consecutiones fluere solent; cum vicissim hæc genuina bonæ Philosophiæ sit doctrina atque proba, quando consecutiones æque ingenue & sobriæ sunt ac fundamentales sententiæ existunt & vice versa.

§. III.

Ex prædictis itaque, inferimus quod in genere Diabolus magnis adhuc polleat viribus, neque adeo debilis & infirmus fingendus sit, siquidem supposito talis imbecillitas nulla solida ratione demonstrari potest; (de existentia enim Diaboli hoc loco agere, vix tempus & limites nostri propositi permittunt, interim data occasione D. D. Præses peculiari dissertatione Angelorum existentiam ex rationis & revelationis lumine cum DEO demonstrabit: de reliquo hoc loco ad minimum indicamus, quod Masius existentiam demonis ex lumine rationis demonstrare annisus fuerit:) quod enim lapsus diaboli magis concernat privationem beatitudinis, minus vero omnimodam energiam, Spiritui subordinato & creato, competentem, antea indicatum fuit: errant propterea illi, qui Diabolum ita absolute vinculis ligatum supponunt, ut nullam plane vim habeat in spiritualibus & naturalibus: quod enim angeli mali catenis tenebrarum & vinculis perpetuis sub tenebris reservati sint, secundum 2. Petr. 2. v. v. & Jud. v. 6. nondum demonstrat, quod diabolus debilis sit spiritus, neque tantas technas stupendas edere queat: quare hoc loco tantum ex Sacro Codice Codæmonis prædicata annotabimus, quæ omnia hostem

calli-

callidam & validum denotant, appellatur enim ille potestas
 ἡ ἐξουσία die Gewalt, tenebrarum Coloss. 1. v. 13. ὁ θεὸς τοῦ αἰῶνος
 Deus seculi 2. Cor. 4. v. 4. ὁ ἀρχὸν τῆς κόσμου princeps hujus
 mundi Job. 14. v. 30. cap. 12. v. 30. principatus, potestates mun-
 di potentes tenebrarum seculi hujus, spiritualia malitie in sub-
 celestibus Ephes. 6. v. 12. fortis armatus Luc. XI. v. 21. prin-
 ceptus potestatis v̄ris, spiritus qui nunc operatur in filiis incre-
 dultitatis. Ephes. 2. v. 2. Draca magnus, serpens antiquus, qui
 vocatur Diabolus & Satanas. Apoc. 12. v. 9. Leo rugiens 1.
 Petr. 5. v. 8. homicida ab initio Job. 8. v. 44. Sapiens. 2. v. 24.
 in quo sunt profunda τὰ βάθη τῆς σαρὰς Apoc. 2. v. 24. prin-
 ceptus demoniorum Luc. XI. v. 15. qui primos nostros parentes
 ad deplorandum seduxit lapsum Gen. 3. v. 1. seq. Job. 8. v. 44.
 2. Corinth. 11. v. 3. Rom. 5. v. 15. Eph. 6. v. 11. qui seducit orbem
 terrarum totum Apoc. 12. v. 9. cuius potestas omnes illos affi-
 cit, qui Deum contemnunt Tob. 6. v. 17. 18. qui habet tela igni-
 tu Ephes. 6. v. 16. 1 Petr. 5. v. 8. qui virtutem habet mortis Ebr.
 2. v. 14. qui Christum ipsum tentavit, & contra ipsum pugna-
 re audet Apoc. 12. v. 11. seq. qui homines spiritualibus affligit
 vinculis 2 Tim. 2. v. 26. qui homines in tentationes trahit. 1 Cor.
 7. v. 5. 1. Thess. 3. v. 5. Luc. 22. v. 31. Actor. 5. v. 3. qui seducit
 homines Apoc. 12. v. 9. c. 20. v. 3. 8. qui excæcat sensus infideli-
 um 2 Corinth. 4. v. 4. qui circumit, querens quem absorbeat
 1 Petr. 5. v. 8. quem S. S. nominat Virus, Pestilentiam, Tyran-
 num, Lupum, Abaddon, Apollyon, destructorem &c. hæc
 sane prædicata minime competunt hosti enervato & ab-
 solute infirmo, sed satis temerario; impudico & valido: conf.
 Porstii Theologia Viatorum Practica Lib. 3. c. 26. §. 4. p. 1376.
 seq. qui author etiam §. 4. 5. de existentia diaboli solide
 differit: scioli, itaque levis & carnali securitate corrupti
 animi signum est Diaboli vires in dubium vocare, aut ita
 imbecillas supponere, siquidem minime vicissim creduli,
 stupidi, superstitiosi & præjudicantis animi character est,
 illas Satanae vires, ut pote potentes & eximias agnoscere,

quod posterius ex rationis lumine æque facile demonstra-
 ri poterit, hinc cum *B. Spenero sentimus* in der Lauterkeit
 des Evangel. Christenth. *Part. I. Domin. Reminisc. p. 458. b.*
 albern und in geistlichen thörichten kommt zu, daß sie von
 Teufel nichts wissen wollen, oder nicht an ihn gedencen, daß
 durch sie ihm so vielmehr Vortheil über sich geben: *ex Domin.*
Ocul. p. 509. Je größer wir des Teufels Gewalt machen, nimts
 göttlicher Gemalt so gar nichts, daß es vielmehr diese erhöht,
 weil sie über so mächtige Geister sich erstreckt und ihre Macht
 augenblicklich zernichten kan, sie auch alle Augenblick, was sie
 haben, von ihm haben. *S. in Lebens Pflichten dicit. Tom.*
I. p. 350. Wer den Teufel betrachtet als einen ohnmächtigen
 Geist, wird desto leichter von ihm gefället: *cujus singularem*
& validam energiam ipse etiam testatur in der Glaubens-
Lehr. Tom. I. p. 306. *hæc uti genericam Diaboli potestatem*
concernunt, ita neque boni, neque mali angeli, neque ulla
creatura suas vires ex se, sed a Deo habent: proinde Dia-
bolus generatim vires suas operatur a Deo habet, cujus
permisso ipse suas technas exercet, unde minime absolutam
habet potestatem; naturales & abstracto sensu accipien-
das vires ipse a Deo possidet, applicationes vero harum vi-
rium ad mala opera minime a Deo, sed unice a deperdita Di-
aboli natura & indole proveniunt: quare iterum quoad
hanc meditationem B. Spenero nos conformes declaramus,
quando ipse loco, modo citato, in der Lauterk. p. 460. b. ita
judicat: Zu diesen ihren natürlichen Kräften kommt nu, und muß
auch kommen, Gottes Zulassung; wie dann auch ohne die selbe
von den bösen Geistern nichts geschehen kan, wie Matth. 8. v. 31. zu
ersehen, so ist auch Gottes Mitwirkung und Regierung, bey
der bösen Geister Wirkungen, wie bey Wirkungen aller Cre-
aturen, jedoch daher zu den bösen in ihren Werken nicht mit
würcket, wie dergleichen auch in den bösen Werken der Men-
schen beobachtet werden muß, hinc Deus in tentationibus Sa-
tanicis suum regimen, ac protectorium, tam permissione,
 quam

quam moderatione ac directione, ut in optimum cedant finem, testatur *conf. Spener. l. c. p. 483. 486.* huc quadrat quod Paracelsus *tr. de ver. inst. rer.* differit: licet Diabolus quidem plurima machinetur, hoc tamen cum omnibus legionibus prestare minime potest, ut vel abjectam ollam frangat, nedum diadem faciat: multo is minus quenkquam occidere, aut jugulare potest, nisi illi mandaro, permissa jussuque ac vi divina faciat: huc porro spectant verba B. Speneri, bene intelligenda in Anhang der Glaubens-Lehr p. 240. Gott muß mit würcken in allen Sünden der Menschen, zu Verrichtung des Böses an und vor sich selbst, wie dann kein Dieb, Mörder, Ehebrecher und dergleichen seine Sünde begehen könnte, wann nicht Gott mit würckete, d. h. seinen Willen Leben, Krafft und Bewegung gebe, ohnedasß darum Gott an der Sünde selbst schuldig wär. Subjacet itaque diabolus sua vi, divina permissione, victra quam ne quidem ipse ullum jus in suam exercere potest, quare spiritus ille immundus rogavit Christum, ut permitteret ingredi in gregem porcorum Luc. 8. v. 31. Matth. 8. v. 31. Marc. 5. v. 17. 13. Quibus singulis considerationibus Diaboli potestatem brevi demonstratione explicare volumus.

§. I V.

Dum adhuc in tituli illustratione occupati sumus, ita proxima excipit illa consideratio, ut generice indicemus, quid de actione & potestate Diaboli in Corpus humanum intelligamus: Varii in hac disquisitione perpendendi erunt respectus; primo quatenus Diabolus in corpus humanum immediatam habet vim: secundo quomodo mediate, partim per materialia subsidia, partim per immateriale subiectum in corpus operetur & tertio quod in corpus vivum, & ac mortuum malitiosa & perniciosa sua opera & artificia exercere & transferre queat, quarto quod ad morbos precipue provocandos ipsius potestas admodum quadret & valeat, quinto quod eadem ejus potestas subtili concursu

misp

mor-

morborum sanationes interdum impediat: *sexto* quod aliquando *specialis* diaboli vis in *morbis ex naturali causa* natis, *subtili* iterum modo se prodat, quæ a *generali morborum* origine discernenda est: Hos memoratos respectus brevi animadversione & dijudicatione in *generali* adhuc huius thematis ventilatione dignos æstimamus, ut præsentis considerationis nervus magis pateat: Per *immediatam* diaboli potestatem intelligimus, illam huius infernalis hostis aëtivitatem, qua ipse *proxime* in humano corpore partibus quicquam immutat, vel in eodem quicquam *producendo* & *struendo*, vel partibus illis *perversum motus* specimen communicando, ut æque diabolus iusto *Dei* iudicio atque permissu omnia corporis membra *agitare* & horrendis *motuum* gradibus affligere queat: quare partim *materialem* corporis dispositionem, partim *motus* in & cum corpore perficiendos *alterare* potest & solet: deinde hic Cacodæmon certis *mediis* pro *perditissimo* & perniciosissimo suo arbitrio & *scopo* ad *corporis* alterationem uti omnino potest, & hæc vel *naturalia* sive materialia, vel *spiritualia* existunt: priora, videlicet *naturalia* varia subjecta e naturæ regno provenientia esse possunt: *acuti* enim etiam in *naturalibus* intellectus esse hunc perniciosum dæmonem minime dubitamus, ob id etiam dæmon quasi *danjau* nominatur, vid. *Mafius in disp. de existentia demonis ex lumine rationis demonstrata, cap. 1.* quare illum consummatum Phisicum nominat *Atban Kircherus Mund. Subt. Sect. 2. c. 2. Scrutin. Pestis Sect. 1. c. 10. Helmontius tr. intell. adamicus.* cuius scientiam etiam testatur *B. Spenerus in der Glaubens. Lehr p. 1000.* neque huc usque ullum solidum & fide dignum argumentum prolatum fuit, quod illius scientiam in naturalibus aut enervare, aut dubiam reddere possit; sicut vero *relatio* variorum naturalium subjectorum ad *corpus humanum vivum & mortuum* diversa est, ita Diabolus ex hac notitia huius relationis cum materialibus & naturalibus mediis varios stupendos

dos & admirandos effectus provocare potest: interea tamen hic cacodæmon minime *supra naturæ* vires, quicquam operari potest, quæ qualitas *soli summo Creatori* competit; attamen diabolus *mediantibus naturalibus* viribus suas technas, *extra naturæ ordinem* exercet *conf. B. Speneri Laus-terkeit des Evangel. Christenth. Vol. I. Part. 2. Festo Tri-nit. p. 10. a. & Part. I. Domin. Oculi p. 510. b.* ubi dicit: Der Teufel hat allein solche Dinge gethan, die wohl dem Menschen ohn-möglich, Dargu aber noch einige Krafft in der Natur, die der Teuffel auf eine, nicht uns, sondern ihm bekannte Art weiß zu appliciren: proinde hic coluber antiquus callidissimo & subtili modo *animam* hominis *pravis ideis* & nequissimis suis *suggestionibus* corrumpere potest, ob quas ipsa post hac in suum corpus tam *confusos* transfert motus, qui *ordini naturæ* plane non respondent; quemadmodum hic adver-sarius Dei in *corporali* obsessione *utroque* tali modo vel *immediata corporis* agitatione, vel *animæ* corruptione suas machinationes exequitur: sicut itaque impurum hoc dæ-monium potestatem habet in *corpus* hominis animatum & adhuc *vita* præditum, ita perinde perditissimam suam vim in *corpus exanimatum* æque ac in *alias naturales & materia-les* substantias permissu Dei derivare suaque glaucomata & fraudulenta artificia prodere potest, qualia multis speci-minibus, fide etiam dignis, Kornmannus & Garmannus in suis *tract. de miraculis mortuorum* confirmant: quare illi in per-tinaci scepticismo hæerere nobis videntur, qui talia phæ-nomena, in *cadaveribus* humanis obvia, *indiscriminatim nu-dis* naturalibus processibus & potentiis aut contingentiis adsignant & *diaboli concursum* atq; influxum abnegant, cum hæc *potestas diaboli in corpora* in dubium vocari ac nega-ri haud possit; quemadmodum alias Satanas cum suis in-fernalibus præstigiis cadaveribus defunctorum abuti in mentem induxit, velut *corpore Samuelis* 1. Sam. 28. (quam-vis non adseramus, quod illa apparitio verum corpus Sa-muelis

bolo tribuat; quæ cuicunque competunt; ne quidquam *honor*i Dei, *ordini* naturæ & *malitiæ* diaboli derogetur; quare illa *levitas* in *scrutiniis medicis* *exprobatione* digna existit, qua *infrunite* & *præcipiti* *pervicacia* ac *simplici credulitate* *Veneficia demoniaca* declamantur, *man sey beschryen, beheyt, bezaubert*, & quæ hujus *accusationis* alia in ore hominum *circumferuntur* *formulae*: Quo ordine atque loco non possumus non, quin paucis verbis de *insolitis corporis agitationibus*, quas *neoprophetae*, ut sibi videntur, aut, ut sibi persuadent, *divino spiritu* atque lumine *extraordinario* modo *accensi* & *inspirati* experiuntur, *disseramus* (id quod jam in *dissertatione D.D. Præsidis de Mensuum anomaliis convulsivis* monitum fuit,) quod male diaboli, proximo *adscribantur* *influxui*, minus vere vicissim *divine* tribuantur *afflatui*, cum *ejusmodi* *motus corporis*, cæteroquin satis *ominosi*, ex *nudis naturalibus potentiis* *derivari* & *demonstrari* queant, ut propterea ad *supra naturales vires* *levi animo* *confugere*, haud ulla urgeat *necessitas*: (e *Theologis conf. B. Spenerus* *letzte Theol. Bescheidten Part. I. c. 1. Sect. 22. p. 118.*) *media* hæc est *via*, *veritati* magis *consona*, ut nullus *divini nominis abusus* aut *prophanatio* *committatur*, neve *perinde adversum*, *durum*, *inensum* & *culposum* *feratur* *judicium*: Ex altera vero parte iterum *apertus* *committitur abusus*, quando *Diabolo nulla potestas in regnum naturæ* *conceditur* & *subinde morborum provocationes*, *exacerbationes* aut *curationes* in *nullo casu Satanae* *viribus* *admittuntur*, sed *sciola mente* & *petulanti theoria* atque *speculatione* *varia opinionum* *figmenta* *producuntur*, quibus tales casus, qui diaboli *proximiori* *adscribuntur* *potestati*, *colorari* & *nudis potentiis* *physicis* *imputari* *solent*: ab *utraque* itaque *parte* *error* *committitur*, quando quidam in hac *disquisitione* *vel nimium creduli*, *vel nimium increduli* sunt, quare *non omnes casus* *negandi* *aliisve phantasie* *lufibus* *expli-*
candi;

candi, neque pro *fabula* habendi, vicissim vero non *singula relationes* præcipiti iudicio *diaboli* potentia adscribendæ sunt, ob id in hac indagatione prudentia opus est: *malus* enim huius cacodæmonis dolus *Christiana* continentia & circumspeditione explorari debet, nam callidus hic hostis *Philosophicas* quasdam sciolas speculationes ita accæcat, ut talis *affektata* sapientia potius *Patrociniam diaboli* in se suscipiat & huius infernalis hostis vires valde extenuet: quo loco adhuc notatu digna verba B. Speneri in *Theol. Bedencken Part. III. cap. 6. artic. 1. dist. 3. Sect. 22. p. 420.* allegamus & commendamus: Es kennet der Tausend: Künstler die unterschiedlichen Arten der Gemüther allzuwohl, als daß er alle auf einerley Weise angreifen solte, als womit er bey vielen würde vergebens seyn; weil er also weiß, daß einige sind, die sich, wo er etwas seiner Schwärze sehen lässet, vor ihn so bald entsetzen und verwahren würden, so thut er bey solchen einen Licht-Mantel um, und betrenget sie so viel leichter; daher die Geister so fleißig zu prüfen sind, ob sie aus Gott seyn oder nicht: Weil aber solche Prüfung eine nicht so gar leichte Sache ist und man sich beyderseits mit vermessenem Urtheil und Verdammung der Dinge die nicht recht verstanden werden, und rechte göttliche Wahrheiten in den wahren Verstand in sich gefaßt, oder anderseits in Annahme einiger Irrthüme, gefährlich versündigen mag, so achte ich, daß sehr behutsam zu verfahren sey: Nechst herzlichem Gebet zu Gott, daß er uns ja vermahre, daß uns der Urge nicht antaste, habe ich bishero vor mich und andere diesen den sichersten Weg befunden, daß wir uns an keinen Menschen, wie er auch Mahmen haben möchte, binden, sondern glauben, das Wort Gottes sey allein die Wahrheit, und müssen wir uns auf dasselbe pur lauter allein verlassen, so gar, daß wir weder unsern eignen liebsten Predigern, noch andern etwas deswegen glauben, weil sie es vorgeben, sondern allein dabey bleiben, was uns Gottes Wort so deutlich vor Augen stellet, daß unser Gewissen dessen überzeuget ist. *conf. Ejusd. letzte Theol. Bedencken Part. I. c. 1. Sect. 37.*

§. VI.

Posteaquam hactenus huius thematis titulum explicavimus, ordo nunc nos ducit ad ventilationem illius quæstionis *an Diabolus possit agere aut operari in corpus?* quo loco prævio quodam discursu illorum oblocutionem *vanam* & omni sobria ratione destitutam agnoscimus, qui

angelorum essentiam materiale supponunt, *diaboli vero energiam* aut potestatem in corpora acriter negant, cum tamen *materie actio in materiam* ferme à nullo philosopho aut dubia, aut impossibilis dijudicetur: illud vicissim argumentum plurimorum dubitantium mentem occupat, quod *diabolus*, ut pote mere *spirituale* adeoque incorporeum subjectum, in *materiam* nullam *influendi* vim habeat: hanc dubitationem antiquus ille error, quod ens *incorporeum* in subjectum *corporeum* nullum habeat vim, confirmare videtur, quemadmodum neotericorum physicorum & mechanicorum assertum de *communicatione motuum* non nisi per *materias* possibili eandem opinionem adjuvare solet: vulgo quidem caliginem mentibus effundit *deficiens conceptus* quomodo ens *immateriale*, adeoque sic dictum simplex, in *materiam* agere queat, ubi multi pro canone veritatis in hac disquisitione supponunt *crassum* quendam conceptum, quo deficiente, ipsam reliquam rem in *dubium* vocare mirus erubescunt: à contrario enim facile in multis negotiis, effectibus & *phenomenis*, plane etiam *physicis*, ille *deficiens conceptus* demonstrari potest, ubi à *sobria* ratione subsumendi & *concludendi* alienissimum est, à defectu notitiæ *modi fiendi* ad defectum veritatis & *existentiæ in re* ipsa argumentari velle: quare *nunquam* probatum est, quod *Diabolus* propterea in corpus operari nequeat, quia *Spiritus* est, siquidem *præsumpta* illa probatio, quasi inter incorporeum & corporeum *nullum* detur commercium, aut nulla *relatio activitatis* & patibilitatis, *petitionem principii* satis crassam satisque luculentam olet: *actio* enim *subjectorum* inter se invicem non semper *crasso* procedit *contactu*, quemadmodum *alteratio* functionum ad *œconomiam vitalem* pertinentium per subtilem *imaginationem* aut intensiorem occupationem *moralem* provocata, nullo unquam *crasso* tali nititur *influxu*: quare ita subsumere placet, *Spiritus*
essen-

essentia sunt immateriales, Spirituum essentialis proprietas est, quod non modo in genere movere & agere, sed rationaliter operari queant, motus vero sua essentia perinde sunt incorporei, qui motus in universo regno naturæ non ratione essentia, sed influentiæ, cum materia conveniunt, quare spiritus per facultatem suam motricem cum corporibus communicare possunt: porro concludimus, nullum corpus se movere propria vi motrice, quia nulla materia est activa, sed quia omne corpus est passivum, propterea omne corpus movetur aliunde, prima vero communicatio motus in materiam non contingit à materia, quia motus materiæ non est proprius, ergo prima motus emanatio & derivatio in materiam succedit à causa & principio immateriali, quale est Spiritus: unde ex pura necessitate consequentiæ fluit, Spiritus absolutam & essentialem esse facultatem, quod corpus movere possit & debeat, quia alias nunquam moverentur corpora, si hæc qualitas spiritibus denegaretur: neque tantum Spiritus in subtilem, sed etiam in crassam materiam operari potest: qui enim relationem & efficaciam motus in & ad materiam intelligit, is facile etiam perspicit, quod debilior & minor gradus motus a tenero puero exercitus, rite concentratus, æque facile corpus plurimum centenariorum agitare & afficere possit, ac validior & non concentratus motus; id quod ex multis speciminibus & experimentis mechanicis demonstrare licet: unde illud inferimus, quod subtilior emanatio motus è spirituali causa movente non habeat absolutam necessitatem & relationem ad subtile corpus, sed quod æque facile crassa contingere possit corpora: eo magis proinde ille se irretiunt, qui incorporeis subjectis concedunt activitatem & influxum motricem in corpora tenuia, cum iterum magis & minus non variet speciem & essentiam: inde etiam ita concludere licet, si principium immateriale operari potest in subjectum materiale, tunc nulla obstat ratio, quin illud principium in hoc subje-

subjectum *sive minus sive magis* materiale agere queat: ex *differentia* enim *essentie* inter spiritum & materiam, nulla sequitur necessitas *conclusionis*, quod propterea hæc subjecta convenire *nequeant*: quanta enim abhinc sequatur confusio, si hoc assertum veritati consonum esset, Deum creasse subjecta aut entia immaterialia *sive spiritualia & materialia* sive corporea, haud vero ordinasse, disposuisse & concessisse, quod *utraque communicent*! quare rectius ex hoc falso asserto sequeretur, quod *motus* non habeat jus in *materiam*, quia *motus non est materia* &c. &c. Quid quod illud sanæ *rationi* magis conforme est theorema, quia *vires spirituum*, corporeo domicilio & ergastulo ordinario destitutorum *potentiores* sunt, ergo *tanto magis* corpora motibus illi afficere & dirigere possunt, quoniam illorum vires sunt *simpliciores & concentratiores*: quemadmodum rectius omnipotens & Benignissimus Creator creaturas *spirituales & materiales* sibi invicem *subordinavit*, adeo ut angeli *mandata & judicia* DEI in hoc *visibili* mundo exercere & exequi, *debeant* & in *ministerium* hominum emissi sint; quare *potestorium*, directorium & *tutela bonorum* angelorum, *plagæ* vero & *pœnæ* a *malis* angelis præstitæ sufficienter *activitatem spirituum in corpora* probant; alias neque *boni* neque *mali* angeli sua *naturali vi potestatem* haberent in *creaturas corporeas* & falsum inde iterum sequeretur adsertum, quod *angelorum actiones in corpora*, S. codice probatæ, miraculosa & plane extraordinario modo contigerint, cum vicissim verius adstruamus, quod ad *naturalem* sic dictam aut *essentialem spirituum facultatem* referri mereatur *vis* illorum *motrix* in *corpora*.

§. VII.

Brevibus modo demonstravimus, quod Spiritus possit, imo *debeat* interdum operari in *corpus*, quare ulteriori probatione hoc adsertum vix indiget; argumentamur

mur vero subinde per inductionem & ab *exemplis* & *infallibilibus* speciminibus *activitatem* & *incorporei* in *corporeum* demonstrabimus: quod Angeli boni *corpora* *assumserint*, S.S. abunde confirmat (ad qualem apparitionem *Paulus Ebr. XIII. v. 2.* provocat); siquidem interdum in corporibus *clarificatis*, aliquando in *aliis* apparuerunt: quod Angeli cum corporeis subjectis commercium habeant & corpora assumant, fusius ex sobria Theosophia proposuit *B. Spenerus in der Lauterkeit des Evangelischen Christenthums Part. I. Vol. 1. p. 418 - 420. qui B. Author p. 505. 506.* subinde confirmat, quod Diabolus *naturale* corpus induere queat: *conf. D. D. Presidis Physica cap. I. §. 37. seq.* & quamvis *Cacodæmon* non *perfectum* humanum corpus formet, ut in præcedentibus monuimus, siquidem *eo usque* ejus vis & potestas *non valet*, tamen *corporeum* tale *simulacrum* fabricat, per quod suas technas & fraudes ludere potest; vid. *Spener l.c. p. 506.* & quemadmodum *boni* Angeli in *humana* figura apparuerunt, ita interdum apparitiones a *malis* Angelis proveniunt, quamvis omnes historiarum, quæ de talibus apparitionibus recensentur & circumferuntur, veritati *non promiscue* respondeant, vid. *Spener Theol. Bedenck. Part. II. p. 591.* (id quod alia occasione *D. v. D. D. Pres. diff. de Spectris* proponet;) conferantur illa, quæ *B. Author* profert in *der Glaubens-Lehr p. 343. Vol. I.* quod Diabolus corpus *humano simile* assumat: porro etiam Angeli in *alia* corpora suam operationem exercuerunt; qui itaque dubitant, quod Diabolus Christum Salvatorem corporaliter per aërem portaverit & ipsum in pinnulam templi statuerit, (quod tamen nos cum *B. Spenero in der Glaubens-Lehr p. 306. Vol. 1. & in Theol. Bedencken Part. IV. cap. 7. art. 6. p. 705.* affirmamus,) illi attendant, quod Angeli boni alios homines per aërem portaverint *conf. Ezech. 3. v. 3.* *emisit vero speciem manus & accepit me in cinctu capitis mei, sustulitque me spiritus inter terram & cælum abduxitque me Hierosoly-*

nam in visionibus DEI &c. & cap. 3. v. 14. cum ergo suscepit me & accepit me spiritus. & Lib. Bel & Draco v. 36. tum apprehendit angelus Domini verticem ejus & portans coma capitis ejus transposuit eum in Babylonem supra locum in raptu Spiritus ejus Act. 8. v. 39. abripuit angelus Domini Philippum & Philippus inventus in Azoto: eodem motu spiritali Eliæ propheta corvi attulerunt panem & carnem 1 Reg. 17. v. 6. quod ministerium seorsim angelus huic prophetae praestitit. 1 Reg. 19. v. 5. 7. similiter Diabolus in processu primorum parentum hanc activitatem in corpus exercuit, dum obsessione sua serpente usus fuerat, mediante hoc loquelam ab Eva perceptibilem praestitit, insuperque Evæ sermonem responsum iterum advertit, quippe quæ circumstantiæ evidentes corporeas qualitates complectuntur: ita praestigiatōres Pharaonis per incantationes Exod. 7. v. 11. (non per nudas vires naturales) machinationes suas praestiterunt, de quibus B. Spenerus dicit in Evangel. Lauterkeit domin. Reminisc. p. 462. a. Diß geschähe durch die Krafft eines Geistes, dem sie zu Hülffe nehmen müssen, und kein anderer als ein böser Geist in dem er den Werd Gottes zu wieder war, kan gewesen seyn: so muß derselbe über Körper einige Gewalt haben, dann es waren ja Werke von leiblicher Bewegung: sic Heroden Act. 12. v. 23. percussit Angelus Domini, unde a vermibus rosus exspiravit: praeterea Psalmo 78. v. 50. extat: misit in eos excandescētiā iræ suæ indignationem & furorem & angustiam immisionem angelorum malorum, direxit viam iræ suæ, non prohibuit a morte animam eorum & vitam eorum pesti conclusit: in quo loco quidam secundum originale textum die Aufsendung der bösen Engel sive diaboli intelligunt, alii per hos malos angelos Moysen & Aaronem intelligi volunt, qui Pharaoni has denunciaverant plagas, qui propterea mali nuncii & angeli, aut nuncii malorum & plagarum fuerunt: interea constat, quod per angelum primogeniti

geniti Ægyptiorum interfecti fuerint *Exod. 12.* porro *1 Cor. 5. v. 5.* Paulus scortatorem tradidit Satanæ in perditionem *τῆς σαρκός*, ut *νεκρῶν* conservaretur: *conf. Spener Theol. Bedencken Part. IV. cap. 7. art. 6. p. 705.* huc etiam illos colaphos referimus, quos ab angelo Satanæ utpote stimulam carnis excepit Paulus *2 Cor. 12. v. 7.* quos pro materiali læsione corporis agnoscimus, donec probetur contrarium: ita angelus percussit populum peste *1 Chron. 22. v. 15. 16. 27. 2 Sam. 24. v. 16.* sic Angelus Jehovæ percussit in castris Assyriorum centum, octoginta & quinque millia virorum: *2 Reg. 19. v. 35. Es. 37. v. 36.* porro extenderunt Angeli manum suam & introduxerunt Lotum ad se in domum, januam autem clauserunt. *Gen. 19. v. 10. & v. 16.* cum autem Lot moraretur apprehenderunt viri manus ejus - - eduxeruntque eum foris ante urbem, & Daniel dixit *c. 6. v. 23.* Deus meus misit angelum suum & clausit os Leonum: porro angelus flammam detinuit, ne combureret viros in fornace ignis ardentis *Dan. 3.* præterea angelus avolvit lapidem ab ostio sepulchri. *Matth. 28. v. 2.* Angelus liberavit Petrum a vinculis & aperuit januas & portas carceris *Act. 5. v. 19. cap. 12. v. 10.* de hoc Angelo vid. *Lightfootus hor. ebr. in Act. Apost. ad cap. XII. 19. B. Gerhardus ad eund. locum, Buddeus Theol. dogm. Lib. 2. c. 2. p. 410.* sic angelus lacum Bethesdam commovit *Joh. 5. v. 3. & Apoc. 14. v. 18.* exivit angelus habens potestatem super ignem; non minus angeli *2. Maccab. 3.* percusserunt plagis Helidorum cum spoliū templi intenderet. Et quantam non potentiam diabolus in varia exercuit corpora! quæ fusius in Historia Jobi proponitur, quam propterea neque negare, neque aliter interpretari convenit, si prædicta testimonia veritati exacte respondent: si itaque angeli boni & mali in corpora operari possunt, si ex concessione Dei in corpus humanum suam exercuerunt potestatem, cur illis denegare volumus potestatem in alia corpora naturalia: etenim inter creaturas præstantissimum subjectum est

homo, hinc diabolus in regno naturæ ex eadem divina permissione varias perniciosas excitare potest tempestates atque strages *conf. B. Spenerus Lauterkeit des Evangel. Christenthum Pars. I. Vol. 1. p. 297. Lebens Pflichten Tom. 1. p. 225.* propterea minime pro superstitione, fatua simplicitate, stupida credulitate, fœda fabula &c. illud æstimamus iudicium, quod diabolus multos perniciosos effectus in & cum aëre, in & per ignem, mediante etiam aqua & terra perficere queat; quemadmodum veritas hujus sententiæ ex præcedentibus dogmatibus, maxime quidem cardinalis illius thesæos & argumenti, quod Diabolus in corpora agere possit, valore & fundamento facile elucescit, *conf. B. Sturmius de tempestatibus Magicis, Garmannus mirac. mort. lib. 2. tit. 10. v. 133. Müller de Magis tempestates cientibus.*

§. VIII.

Quod Diabolus, non obstante *spirituali* sua essentia, in corpora agere possit, hætenus rationibus, exemplis & suffragiis demonstratum fuit, quam probationem adhuc illo duplici, uno *pneumatico*, altero vero *physico* argumento & exemplo roborare lubet: prius quod attinet, tunc de anima humana, quam *essentialiter*, spirituales, immaterialemque agnoscimus, constat, quod corpus suum, tam quoad sua prima fundamenta, satis tenera atque subtilia, quam quoad integram suam compagem motibus congruis instruat, ideoque ordine sibi præscripto naturali corpus conveniens formet, convenienter confirmet & legitime applicet atque defendat: jam vero diaboli vires, *abstractivæ* consideratas, præpollentiores esse, iterato adserto indicamus, quare in intellectu illius qualitates, animæ humane vires naturales superant; si itaque in principaliori facultate hæc præpollentia diaboli constat, quidni in minori energia eadem in thesi certa, in hypothesi vero indubia fuerit, quod videlicet *spiritualitas* & lapsus diaboli non tollat hujus potestatem

tem

tem singularem atque callidam in corpora, quam tamen in relatione ad suas vires ante suum lapsum *Augustinus de Civit. Dei Lib. XI. c. 1. egenam* nominat *protestatem*: at enim vero in hac meditatione huic exceptioni locus patet, quod per divinum *mandatum*, per *ordinem* a DEO institutum, commercium inter *animam* & *corpus* fit erectum, stabilitum & confirmatum, ut ita ab energia *animæ* humanæ ad potestatem *diaboli* non valeat consequentia; sed huic dubio denuo obviam ire licebit, *primo* quod disquisitio *potestatis* alicujus *spiritus* in corpora, in genere considerata, non discrepet, sed quod hæc communio idiomatum sit *equalis*, dum quæstio illa ventilanda occurrit, an *immateriale* possit operari in *materiale*: *secundo* quod ab hac argumentatione, quia per *voluntatem* & *ordinationem* DEI *anima* movet *corpus*, non valeat consequentia *exclusiva*, quod *propterea* diabolus non possit actuare corpus, qui a DEO primum tanquam *simplex* spiritus creatus fuit: enim vero almus Creator Angelos creavit, utpote Ministros, quorum servitio secundum beneplacitum suum uti queat inter creaturas, ut subinde implicite commercium *Angelorum* cum *visibilibus* & *corporeis* creaturis intellectui pateat: neque *tertio* illa locum invenit conclusio, quia diabolus non *ordinarie* in corpora operatur, ita illius vis in corpora est *nulla*, quoniam adhuc *extraordinarius* accessus ipsi patet in *materias* agendi: multo minus *quarto* quicquam probat, quod ob defectum *luculenti* testimonii divini, quo diaboli vis in corpora demonstrari possit, etiam ipsa illa energia *nulla* sit, siquidem non omnia testimonia esse possunt aut debent *directa*, clara & explicita, sed etiam *implicita*, indirecta & ex *variis respectuum conciliationibus* provenientia & derivanda: Alterum argumentum & simul exemplum omnium sensui obvium patet in scrutinio *Motus*, hujusque influxus atque *communio- nis* cum *materia*: Supra enim modo indicatum & a D. D.

Præside in sua *Physica* fufius demonstratum fuit, quod *Motus non fit materia*, quodve non fit *propago* materiæ, fed quod sub reliqua fua realitate *ſpiritalis* fit profapia, proptereaue ratione *primæ* fuæ originis a *ſpiritu* proveniat & tamen cum *materia* facile, cito & *exquifite* conveniat; inde colligimus: ſiens *inferius* nimirum motus cum *materia* congregitur, quidni id præſtiterit *idea ſuperior*, videlicet *cauſa motus*: hanc meditationem majori jure ad *Diaboli influxum activum* in corpora applicare poſſumus, quia neque in lumine *revelationis*, neque lumine *rationis* contrarium demonſtrari poteſt: illud vero iterata propoſitione & declaratione indicamus, quod ſtante hujus infernalis hoſtis *activitate* in corpora, minime adſeramus, diabolum corpora è *nihilo* producere, aut vera & *perfecta* corpora naturalia, velut corpus humanum, metallum &c. *exacte* formare, fed vel ſuis technis talia corpora *emulari*, vel *aliunde* vera talia corpora transferre, advehere & *ſubtili* modo, methodo etiam callidiſſima, ſuo intellectui conſueta & conformi, *communicare*; quare hic demon ex *Divina* conſeſſione vel *vera* corpora naturalia ad ſuas illuſiones adhibere, vel *glaucoma* tale & *emulum* quoddam phasma producere, vel etiam hominum *ſenſus* ita *corrumpere* poteſt, ut ſibi talia vidiffe *perſuadeant*, quæ tamen *non vera* & realia illa ſunt ſubjecta, fed *fraudentia* diaboli machinamenta & ludibria, ſiquidem ex varia corporum *commixtione* & ſituatione, varios *colores*, diverſas *figuras* & discrepantes *magnitudines* repræſentare poteſt, quæ *illuſionibus* illis dolofis *Satanicis* debentur: denique illam quoad *ſubjecta* discrepantem diaboli energiam adhuc proferre voluimus, quod hic perſicioſus hoſtis *obſeſſione corporali* hominibus truculentos intulerit *cruciatus*, quod permiſſu Chriſti totam *Suum* gregem in abyſſum *aquæ* conjecerit, quod etiam *ignem* ex *aëre* eructaverit, *ventum* & procellam excitaverit, *adificia* corruerit,

erit, adeoque variis speciminibus suam potestatem in homines, bruta & elementa, vulgari nomine ita notata, probaverit: quando etiam nonnulli argumentationem a posse ad esse iusta animadversione suspectam æstimant & sub hoc titulo diabolo quidem hanc *potentiam* concedunt, tamen duplici modo excipiunt, *primo* quod *factum* deficiat & proinde historiæ hujus thematis ob diversos respectus ominosæ & *præjudiciosæ* sint, deinde quod DEUS hanc diabolo potestatem semper coerceat & impediat: at ad utramque dubitationem varia reponi possent, quæ passim hætenus proposita sunt, dum singula facta *indiscriminatim* negari non possunt, nisi pertinaci animo semel assumpto præjudicio patrocinari quisquam lubeat, deinde quod omnino DEUS Diabolo aliqua in hac potestate permittat, tam ad tentandum, quam dehortatione probandum & præservandum homines *conf. B. Spenerus Lebens Pflichten Vol. II. p. 648.*

§. IX.

Nunc propius eo nobis transeundum erit, ut significemus *quotuplici* vice ac modo pro nostri conceptus modulo Diabolus corpus humanum affligere queat: id ipsum itaque *triplici* generali modo fieri potest, *primo* dum ipsam naturam live animam hominis corrumpit, perturbat, eidemque *perversas ideas & phantasias* communicat, secundum quas ipsa dein *confusos* tales motus in corpore exercet: etenim diabolus, tanquam *spiritus*, spirituales suas callidissimas insidias facilius *animæ* struere potest: & licet neque boni, neque mali angeli *immediate* animæ cognitiones & intentiones percipere & penetrare possent *conf. Speneri Glaubens Lehr p. 345. 1219. & ibid. in Anhang p. 61. Lauterkeit des Evangel. Christenthum Part. I. vol. I. p. 508.* tamen *eiusmodi* spiritus *singulare* habent commercium cum hominum animabus *vid. Spenerus in der Lauterkeit &c. l.c. p. 463. 466. 467. 375.* unde *ideas* animæ communicant,

cant, qualis interna est loquela talium spirituum cum anima: *conf. Speneri Lauterk. l. c. p. 418. Glaubens-Lehr. Vol. I. p. 310. Buddeus Theol. Dogm. Lib. 2. cap. 2. §. 23. p. 399. §. 24. 27. (angeli enim & animæ beatorum, antequam hæc cum corpore sunt unitæ, immediate sibi ideas communicant Speneri Lauterk. Part. I. Vol. I. p. 417. 418. hinc mali angeli spirituali fruuntur communione ibid. pag. 465. hæc enim communicatio idearum competit spiritibus: interim angelorum minime tanta est potestas, ut animi sensa hominum immediate perspicere queant, solus enim DEUS est $\kappa\alpha\tau\alpha\delta\iota\omicron\upsilon\upsilon\alpha\iota\varsigma$: attamen spiritibus, corporeo domicilio destitutis, ad suam socialitatem concessa est talis immediata perceptio & communicatio idearum: ob id in diaboli potestate est, animæ hominis certas scientias communicare etiam spirituali conversandi modo, qui actus vero minime illuminatio vocari potest, quia Diabolus est princeps tenebrarum, luminis expers, unde B. Spenerus in Theologischen Bedencken Part. 3. cap. 6. art. 1. dist. 3. sect. 34. p. 470. 471. id appellat ignem fatuum, haud vero lumen: *conf. Buddeus loc. c. §. 26. p. 402. §. 36. p. 417.* proinde versurus ille hostis diversis utitur mediis in hominis animam & cogitationes operandi, dum vel ordinarias functiones vitales, cum moralibus consentientes, acute & callide advertit, explorat, connectit & subinde secundum illas illusiones & suggestiones suas instituit, hinc B. Spenerus in der Glaubens-Lehr Vol. I. p. 308. und im Anhang p. 68. dicit: Der Satan kan tieff bey uns einsehen, als ein subtiler Geist und alter Physicus, der auf alle Bewegungen des Gemüths an den Bewegungen des Geblüts innerlich genau achtung geben und daraus was in der Seele sey, abnehmen kan, so viel listiger kan er seine Angriffe bey uns anstellen: quare etiam Satanas hominum temperamentis pro pernicioso suo scopo utitur vid. Speneri Lauterk. Part. II. p. 430. præcipue vero cum melancholicis humoribus & affectibus facile*

le suum commercium habet, id quod *Conringius disp. de incantationis efficacia circa morbos*, *Behrens in Pneumatologia Medica*, *Cardanus contradiet. Lib. 2. Rejes. Camp. Elys. iuc. qv. 27. 28. Codronchus lib. 3. de Venef. Petr. Tholosanus in Syntagm. jur. univ. lib. 34. Spenerus Theol. Bedenck. Part. 2. p. 775. Pfeifferi antimelancholicus, Musci tr. Zeilsamer Rath wider den Melancholischen Teuffel*, *Detharding de obfessione spuria. A. N. C. Cent. 9. obs. 29.* confirmant; quando vero phantasie corruptæ melancholicæ evidentius a causis corpus concernentibus naturalibus consuetis proveniunt, tunc minime præcipitanter, superstitiose & ludice *dæmoniacas vires accusare debemus*, *conf. Spener. l. c. p. 776.* ut ut sæpe melancholici sibi persuadent, quod a dæmone sint obfessi *vid. Rod. a Castro Medico Politico Lib. 3. cap. 13. & D. D. Præsidis Jurisprud. Medica Part. II. casus 21. p. 206. seq. Rejes. qv. 28. n. 10.* Quemadmodum enim Diabolus utpote *activus & potens spiritus hominum sensus corrumpere potest*, er blendet der Ungläubigen Sinn *2. Corinth. 4. v. 4.* subinde etiam *pravas cogitationes* teste S. Codice animæ insperfit, velut Davidi indidit propositum contra nutum Dei populum numerandi *1. Chron. 22. v. 1. 2 Sam. 24. v. 1.* (quod vero per diabolum hunc non mali homines secundum *Beckeri mundum fascinatum Lib. 2. c. 22.* neque consiliarius pravus *sec. Johan. Clericum* intelligi debeant, explicavit *Buddeus in hist. Eccles. Vet. Test. Tom. II. ad per. II. Sect. 3. §. 19. p. 202. conf. ejusd. Theol. dogmat. l. c. p. 419.)* Regi Ahab insinuavit mendacia, ad illum seducendum *1 Reg. 22. v. 22. ita 2 Chron. 18. v. 21.* erat diabolus spiritus mendacii in ore prophetarum: Judæ Ischarioth inspiravit propositum, ut Dominum proderet *Joh. 13. v. 2.* ita etiam Diabolus animam in aliis negotiis & occupationibus corpus humanum & oeconomiam vitæ ac sanitatis concernentibus corrumpere potest, ut subinde malitiam suam proxime in animam exerceat, quæ ipsa dehinc suum corpus misere affligit atque cru-

E

ciat:

ciat: id quod tanto facilius contingere potest, quo magis alias illa hominis natura ad varios errores proclivis est, quo magis illa errores *morum & patheticos vitalibus* motibus communicat, quo magis proinde vel simplices erronei motus *miros* provocant effectus, ut propterea omni circumspectione opus sit, ne *corruptos* tales motus, ex *simpli-*
ci causa naturali provenientes, *supranaturali* alicui influ-
xui & directioni adscribamus: interim etiam in variis in-
tricatis morbis subtilis illa *energia demoniaca* concurrens, de
qua dicit B. Spenerus, vielleicht ist in vielen Kranckheiten, daß
böse Geister das ihrige auch dabey haben, daß wir nicht alles
mahl verstehen, wovon viele seltsame Zufälle herkommen.
Glaubens Lehr Anhang p. 69. Lauterk. Part. I. p. 520. ob
id dantur *morbi animi*, tali vi *demoniaca* provocati: quare
Borellus Cent. 2. obs. 22. Fascinum ad insaniam, & Cent. I. obs.
91. cum Cesalpino de dem. invest. c. 10. Fascinum ad odi-
um allegat: qui posterior etiam de *magia amatoria* egit &
hi ipsi morbi qui a tali *corruptione animæ* per *immediatam*
activitatem diaboli provocati oriuntur, maxime sunt *im-*

plicati, perversi & contumaces, siquidem alias in foro me-
dico morbi *archeales, ideales*, in *motuum* vitiis consisten-
tes, curatu sunt *difficillimi*: tales afflictiones itaque crude-
lissimis *spasmi & convulsionibus*, horrendis speciminibus &
effectibus conspicuis, se produnt, in quibus non modo e-
minentes alterationes & *cruciatus* in corpore obvii sunt, sed
& in *animo* horridi *ejulatus*, aliquando *blasphemie*, æmula-
tiones *vaticiniorum*, prædictiones de absentibus, manife-
stationes factorum occultorum ab aliis commissorum, lin-
guarum exoticarum insolitæ enunciationes &c. annotan-
tur, quas tamen circumstantias prudens medicus æque
attente scrutari & conciliare debet, annon illæ
quandoque nude *naturalibus* nitantur causis. Et quem-
admodum Diabolus *immediate* naturam hominis, indi-
cata ratione, *corrumperere* potest & solet, ita aliquando *media-*
te

te *animum* turbat & pervertit, velut per *insomnia*, quæ propterea *diabolica* vocantur, (de quibus inter medicos egit *Rejes* qu. 37. p. 449. 458. è Theologis probatis vid. *Speneri Lauterli. des Ev. Christenth. Part. I. Vol. I. p. 216. b.*) ut & per varias *terrificas* illusiones, *apparitiones*, *spectra* & quæcunque alia glaucomata *Satanæ* quæ in *sensus* graviter incidunt & horridam *mentis* commotionem causantur, unde maxime intricati, *confusi* & pertinaces oriuntur affectus morbofi, *corpus* misere torquentes: quales visiones terribiles describuntur *Sap. 17. v. 3. 4. existimantes enim se latere in occultis criminibus*, *obscurò oblivionis velamento dispersi sunt*, *expavescentes graviter & simulacris perturbati*; neque enim quæ continebat eos, *spelunca sine timore conservavit*, *soni vero perturbantes eos circumstrepebant & phasmata tristia flebilibus faciebus apparebant*: exinde liquet, quam vario modo *animam* hominis *diabolus* pervertere & per eandem gravissima *corporis* tormenta *morbofa* provocare possit.

S. X.

Ex præmissis itaque facile inclarescit, quod *Diabolus animi & corporis* morbos hoc modo provocare possit, quando primum ipsam *animam* turbat, inde varia *deliriorum* specimina, ut & aliquando *intellectus* enervationes & confusiones ortum trahere possunt, quæ corruptiones proxime etiam *corpus* in consensum trahere solent; neque æque necesse est, ut nequissimus ille artifex hanc fraudem & perniciem cum instrumentis & subsidiis *naturalibus* exerceat, quoniam ipsius potestas, *spiritualiter* operandi in *animam*, hætenus comprobata fuit, æque ac homo homini sine mediis crasse *materialibus*, sed verbis gestibus &c. noxam parere potest, ut alter offensus in pertinacissimum *corporis morbum* abhinc delabatur, ita similiter *diabolus* in homine varios affectus & illecebras provocare potest, ut dehinc homo in gravem *animi & corporis* ægritudinem concidat: siquidem neque a ratio-

ne, neque etiam ab *observatione* abludit, quod diabolus *pravum* & immoderatum *amoris* affectum excitare queat, *vid. Rejes. qu. 29. p. 357.* sic in homine diabolus immoderatum *gaudium, timorem, terrorem, mærorem, desiderium, affectum iracundum, voluptuosum &c.* excitare & per hunc *præsentaneæ* corpus alterare potest, quippe quam *considerationem* ulteriori *meditationi* & *illustrationi* commendamus: Si itaque diabolus in *principales* *animæ* operationes *potestatem* suam exercere potest, secundum *præmissas* *demonstrationes*, quidni ipse in *minus principales* operari poterit: ob id etiam in *functiones naturales* æque suam *energiam* & *synergiam* exercere potest, velut in *somnum* & *vigilias, appetitum &c.* quare per vim diaboli *extra* *naturalem ordinem* homines *vigilias* agere possunt, sicut *Bodinus* in *sua demonomania* talium *vigiliarum* mentionem facit: vicissim *somnum demoniacum* allegant *Petr. Binsfeld de confess. malef. p. 1. concl. 5. Remigius Dæmonol. lib. 2. c. 3. Delrio lib. 2. qu. 21. & lib. 3. disqu. mag. Part. 1. qu. 2. Schottus Phys. curios. lib. 1. c. 30. §. 1. Jordanus de divino in morbis cap. 43.* porro *inediam demoniacam* describit *Rejes qu. 58. p. 731.* quo loco inferere placet, quod *somnus* ille, in quem *tormentis judicialibus* exerciti & afflicti incidunt, non semper a *dæmone* provocatus censendus fit: & si *carnifices* sub *tortura* inquirunt, an non ejusmodi *personæ* quicquam suspectum *absconditum* in *capillis* capitis gestent, frustra aliquando tunc instituunt *inquisitionem*, quoniam *vehementia* dolorum interdum homines adeo enormiter *obstupefacere* potest, ut *impotes animi* & *sensationis* in talem *suspectum* incidant *somnum*, siquidem alias illa *formula exclamandi* percipitur, man habe sich vor Schmerzen nicht besinnen können: propterea tamen iterum negari haud potest, quin aliquo *soporifero* aut *stupefaciente* *medio, sive nude naturali, sive demonis subsidio comparato, ejusmodi somnus sub tortura suspectus excitari, queat, si-*
cut

cut de tali remedio sub tortura suspecto agitur in *A. N. C.* dec. 2. an. 8. obs. 38. Ad præsentem disquisitionem pertinet etiam consideratio de *Eclasi diabolica*, cujus reminiscitur *Marcus Marci in Philos. restit p. 3. subs. 5. p. 269. Ol. Magnus in Epitom. histor. Septembr. lib. 3. Peucerus de var. divinat. gener. Reyes qu. 81. p. 1069. 1070. n. 5. Garman. mir. mort. diss. prælim. Sect. 1. §. 28.* quæ omnino obnubilatione sensuum & simul obscura quadam privatione motuum in corpore se sistit, quo phænomeno vero *dæmonis* activitas & potestas in animum & corpus inclarescit: unde illud iterum ulteriori meditationi se commendat, quod diabolus, utpote *spiritus suæ* naturæ suisque viribus magis conforme quid operetur, si proximius iterum in spiritum & spirituali quidem modo, per *communicationem & confusionem* idearum in animam, quæ ipsa etiam est spiritus & per hanc in corpus potestatem suam exercet & activitatem suam dirigit: quem modum ordine *principaliorem* & diabolo magis consuetum æstimamus, quippe qui *primam* suam incantationem per deplorandum *lapsum* hac corruptione animæ exercuit, ex qua posthac *mors* & omne *connexum* etiam corporis malum originem duxit: quo magis insuper anima hominis contemplatione, comparatione, æstimatione & applicatione cum rebus *naturalibus* occupata est, eo facilius est, *has* actiones animæ turbare, indeque varia *damna* causari, quam *ipsas res* naturales subtili & scrupuloso modo alterare, quamvis posterius æque diaboli viribus per *divinam* permissionem subjectum est.

§. XI.

Alia nunc excipit disquisitio, quod Diabolus potestatem suam in corpus humanum *medianibus naturalibus* subjectis exercent, dum vel ipse illa subjecta subtili modo corpori applicat & insinuat, vel per *sua instrumenta*, ministerio videlicet *malitiosorum* hominum id perficit; triplex iterum in hac consideratione occurrit respectus, pri-

mo quid sentiendum sit de talibus *naturalibus* subjectis, homini inimicis, deinde, quod diabolus talia subjecta proprio suo concursu *activo* ad corpus *applicare*, denique quod id ipsum per alios committere queat, quod tamen ipse fecisse propterea judicandus est: inter alios *Joh. Langius lib. 2. Epist. 34.* hoc thema quadantenus ventilat: *an demones humana corpora morbis affligere queant*; conf. etiam *D. D. Præsidis Jurisprudentia Medica Part. I. cap. XI. §. 10. not. a. ejusd. Patholog. Sect. XI. p. 421. seq. Prax. univers. Sect. 906. Reyes qu. 97. n. 10. Guldenkleee Lib. 7. p. n. 290. Bartholinus de morb. Biblicis cap. 19. p. 64.* quo singula scripta, quæ de Morbis per Fascinum provocatis tractant, referri merentur, quorum nonnullos præter prædictos nominare lubet, velut *Codronchium lib. 3. de venef. Langium lib. 1. epist. 38. Gemma lib. 2. de div. charact. c. 4. Hucherum l. 4. de malef. Rod. a Castro Medic. Polit. Lib. 4. c. 1. Bodinum lib. 3. demonol. Remigium demonol. Delrium disquis. mag. Strozium Cigogna Magiæ omni-far. theatr. lib. 4. Joël in thes. de morb. hyperphys. & reb. magicis, Torreblanca Villalpandum in Magia divinat. Colbium judicium & consilium super miroveneficii casu, Hanium Epist. ad Sennertum veneficii Historiam exhibente, Heintzium de incantationis circa morbos efficacia, Ottonem de incantatione Puero-rum, Conring loc. supr. c. Marquart. de morb. ab incantat. factis. Merclinum observat. incantamentorum: huc pariter referenda sunt historię obsessorum vid. Merclini loc. cit. præfat. Bartholinus Act. Hassn. vol. 2. obs. 8. neque tamen deest exemplum simulati dæmoniaci conf. *D. D. Præsid. Jurispr. Medic. cap. de Morbis veris & fictis*; *Borellus Cent. 4. obs. 47.* unde etiam *B. Spenerus in der Lauterkeit des Evangel. Christenthum Part. I. Vol. 1. p. 463.* dicit: es giebt Menschen die von Teufel besessen, deren Krankheit nicht bloß natürlich; & alibi in der Glaubens Lehr Vol. 1. p. 349. asserit etiam quod *obsessio demonica* connectat interdum cum morbis *naturalibus*: quare medici semper majori*

jori cura *signa* talium morborum annotarunt *vid. Rejes qu. 23. p. 259. Bartholinus Cent. 5. hist. 35. Merclinus l. c. in præf.* proinde etiam varii hanc diaboli potestatem generandi morbos *negarunt*, quorum aliqui nominati sunt a D. D. *Præsid. in Jurispr. Med. Part. I. c. XI. §. 11. not. c.* quo pertinet *Wierus de Præstig. demon. Leonh. Vairus de Fascino Lib. 5. c. 2. Scharandæus de ratione conservanda sanitatis cap. 19. p. 147. Beckerus in der bezauberten Welt* hujusque affectu & Patroni: Quod vero nunc prædicta *naturalia* subjecta attinet, quibus ad suas technas uti potest diabolus, tunc illa non modo copia multa, sed in sua relatione ad corpus humanum *diversæ* sunt efficaciarum, unde quædam certas alterationes in *anima*, alia singulares mutationes in *corpore* causantur: quemadmodum enim *nexus animæ cum corpore firmus & eximius* est, ita varia talia naturalia subjecta pro *diversa* sua relatione ad corpus, discrepantes mutationes in animo provocant, quam considerationem illustrat D. D. *Præsidis Præfatio tract. de medicamentorum modo operandi in corpore vivo*, quæ differit, de *commercio animæ incorporeæ cum remediis corporeis & deinde disput. de Sensu vitali*, discrepat enim animæ *æstimatio* secundum *varietatem* illorum subjectorum, unde animæ actiones tam *mentales*, quam *vitales* differunt: illustrat hanc meditationem *discrepans* actio animæ, pro ratione obliti diversi *narcotici* remedia & *veneni*: quando itaque diabolo *vires* naturalium rerum & relationum ad se invicem, indeque obtinendorum diversorum effectuum *incognite* esse *haud* possunt, cujus intellectus per suum lapsum *non adeo* obstupuit, uti supra indicatum fuit, ita ipsi minime deficit *farrago* talium subjectorum, quibus *homini & singulis naturalibus* subjectis noxam inferre potest: & quemadmodum *cacodæmoni* talia constant subjecta, quæ varios *nocivos* effectus proferre possunt, ita per *equipollentem* enunciationem ipsi etiam singularia *jurantia* adminicula

cula innotescunt, quibus cum *morbos naturales* curare potest, quod posterius *Rejes qu. 28. p. 361. 392.* demonstrat: ita enim aliquando contingit, ut plebejus & vilioris fortis homo *arduum* & intricatum morbum, *viliori* fanet remedio, *naturali* tamen & *ingenuo* modo, quem doctissimi viri subjugare non potuerant, unde alii *superstitiosi* & creduli homines mox *fascinationem* a priori commissam & adhibitam *falso* præsumunt iudicio: interim hoc specimine monstrare placuit, quomodo aliquando velut per miraculum *naturali* auxilio naturales curentur *morbi*: quis itaque Diabolo hanc notitiam *naturalium* denegare poterit! quin rectius ipse etiam *naturalia* media ad *fugandos* morbos applicare scit: unde evenit, ut quemadmodum diabolus *corrumpendo* & *confundo* vires *animæ* morbos elicere & *generare* potest, ipse vicissim *per animam* & modo *sympathetico* & *antipathetico* iterum morbos *debellare* & extirpare queat, testimonio morborum per *imprecationes* provocatorum & per *deprecationes* curatorum, in quibus curationibus *aliquando* vires *dæmonicæ* concurrunt.

§. XII.

Proxima jam excipit consideratio, quæ cum præcedente cohæret, quod videlicet Diabolus *naturalia* talia subjecta non modo *possit*, sed prout ex ipsius *infernali*, adversa & *perniciem* semper minitante indole colligere licet, etiam applicare & *subtili* modo, qualis fraudulentis illius *technis* conformis est, *corpori insinuare* soleat; etenim si nonnulli morbi *extraordinem* naturæ & *consuetos* naturales processus decurrunt, si illorum origines & causas etiam valde circumspectus, peritus & subinde a credulitate, superstitione & scepticismo liber medicus in *ordinario* naturæ statu, cursu & nexu haud reperit, si *intricatus* talis morborum status adhuc *altiorum* virium *concursum* prodit, si quædam in *naturæ Regno* occurrunt subje-

cta

Et, quæ miraculoso *ferme* modo corpus humanum afficere & offendere possunt, si Diabolo hæc subjecta admodum *perspecta* & cognita sunt, si diaboli indoles *destructionem* salutis perpetuo minatur, si diabolus *potestatem* habet in corpora operandi, hæc invadendi & movendi, quis itaque dubitare aut negare poterit, quod talium perniciosorum & adversorum subjectorum *applicatio* ad corpus humanum a diabolo *non fiat*? nihil enim probat, aut solide demonstrat oblocutio, quia *crassiori* respectu non concipio, *quomodo* diabolus talia subjecta *comprehendat* & *intra* corpus communicet, ergo ipsum *factum* est falsum! quis enim quæso *crassum* modum concipiendi pro *regula* & *fundamento veritatis* stabilivit & disposuit: & quot non *phenomena* in *libero naturali* processu occurrunt, quorum *modus fiendi* constanter *latet* v. g. ingressus motus in materiam, cohæsiō motus cum materia, communicatio motus per materias, egressus motus ex materiis, &c. &c. ex quo defectu notitiæ modi fiendi, ipsum effectum negare velle, omni sobriæ Philosophiæ repugnaret; quo *subtili* itaque modo diabolus, utpote spiritus, *materias* arripit, eo subtili etiam modo illas corpori *insinuare* potest: quare *Sebitz*ius in *dissert. de contagio* hanc *demonicam* perniciosorum subjectorum *communicationem* per modum communicati *contagii* illustrat, qui processus *in scio* homine & *insensibiliter* ac *invisibiliter* contingit, tamen *naturali* ratione succedit: sicut itaque diabolus nunquam *otiosus* est, sed spiritualem salutem & naturalem *salubritatem* omni studio *corrumpere* nititur, ita vel *ipse*, vel *per alios*, *adversum* hunc scopum exequi nunquam acquiescit, hacque ratione divino iudicio atque permissu varia damna causari potest & solet, hinc vel ipse per ejusmodi naturalia media, quosdam *morbos excitat*, vel *naturali* modo *enatos* aliquos morbos suo actu & *potestate* urget, corrumpit, sustentat & pro sua nequissima indole vario modo *perniciem* provocat: neque negamus, quod diabolus ipse cum diversis *materiis*

riis corpus quoddam, humano simile, formare & cum eodem perinde hominibus varia animæ & corporis detrimenta inferre queat; & hoc eodem modo etiam fieri potest, ut diabolus cum hominibus libidinosus congressus ineat, quam considerationem allegavit D. D. Præses in Jurispr. Medica cap. 5. §. 18. lit. b. conf. Simon. Præsid. Acad. disput. 14. de impotent. conjug. cap. 5. th. 2. n. 14. 15. & n. 2. 3. Garman mir. mort. lib. 2. tit. 5. §. 64. id quod etiam sentit B. Spenerus Theol. Bedeneken Part. II. p. 783. 591. 592. quamvis proinde etiam concedamus, quod diabolus hominum sensus adeo corrumpere queat, ut sibi talia facta persuadeant & imaginentur; posito vero hoc posteriori modo, diaboli indoli & energiæ magis conformi, non excludi tamen potest prior modus, quoniam hujus infernalis adversarii modus nocendi & illudendi discrepat, pro ipsius multiplici efficacia operandi in spiritualibus & naturalibus: Ad hanc potestatem diaboli referri meretur ille casus, ubi talia aliquando in homine reperiuntur subjecta, quæ ordinaria naturæ via eo pertingere haud possunt, velut carbones, frustula vitri, mineræ, metalli, fragmena testarum & vasorum argillaceorum, fasciculi straminis, capillorum, plumarum, segmenta coriacea, aciculæ, clavi &c. &c. quæ singula subjecta natura humana in corpore suo formare haud potest: neque vero propterea singuli casus, qui de ejusmodi affectibus per incantationem ortis testimonium perhibent, indiscriminatim negandi & alicui fraudi humanæ adscribendi sunt, neque vicissim efficacia imaginationis, secundum Paracelsi fabulam eo usque extendenda est, quasi hæc subjecta per illam in corpore generari possent, quia alia insolita concrementa, in corpore humano obvia, ab imaginationis vi derivari possunt, quæ tamen concrementa, curatius spectata, a talibus, quæ modo nominata sunt, & hujus conditionis aliis, eximie discrepant, ut propterea minime argumentari liceat, si aliqua talia singularia concrementa natura fabricare potest, ergo omnia per eandem

dem suam vim formare poterit: *quomodo* vero diabolus talia corpora & subiecta *insinuet* in homines, an per *minutissima* ramenta illa congerat, eademque pro sua artificiosa energia iterum ita *conneclat*, ut illud corpus in sua *congerie* & aggregatione, suaque forma & figura compareat, an alio modo id exequatur, non cupidi sumus aut explorare aut scire; propterea vero iterum *defectus* *hujus* notitiæ nullum sobrium & *solitum* suggerit argumentum *de toto facto* dubitandi.

§. XIII.

Quemadmodum hanc malitiam Diabolus *ipse* exercere potest, ita nulli dubitamus, quin suis *ministis* & instrumentis primo hanc *notitiam* de subiectis naturalibus, ad diversos *nocivos* effectus in homine provocandos idoneis, *patefacere*, deinde *methodum* adhibendi aperire & in ipsa illorum *applicatione* subtili modo *cooperari* queat; veritas veneficii, quod ab *hominibus* committitur, neque *rationi*, neque *observationi* repugnat, modo iterum in hac disquisitione *preconceptæ* opiniones evitentur: si enim diabolus per malas *cogitationes*, aut prava *insomnia* &c. suas suggestiones in *spiritualibus* exercere potest, quidni poterit vario etiam modo, sive per insomnia, sive per aliam viam, *mala* sua artificia suggerere; si diabolus varia *apparitione*, *strepitu*, imo *sermone* se operosum exhibere potest, quidni poterit etiam hoc modo sua perniciofa artificia manifestare & *indicare*, ut deinde ejusmodi homines a diabolo *edocti* sive *prestigiatores*, sive *nigromantæ*, sive *sagæ*, *lamie*, *lemures*, *veneficæ* &c. dicantur, quod perinde nobis est, suas *pravas* & *infernales artes* exequantur: sicut enim ex speciali incitamento & seductione homines se invicem occidunt, aut eminens damnum alter alteri infert, quo *spirituales* suggestiones concurrunt, quidni a majori ad minus argumentari liceat, cum diabolus *omnem* *nocendi* occasionem arripiat: ob id doctrinam de incantamentis *minime promiscue* rejicimus, sed minus etiam in-

discriminatim probamus, quoniam veris factis multæ fabulæ & diversis solidis rationibus variæ aniles opiniones & superstitiosa adserta intermischentur: ob id in inquirenda hac doctrina iterum prudentia & divino lumine opus est, ne perinde diabolus cum sublimi philosophica speculatione hominum sensus occæcet: pari etiam ratione argumentamur ex præmissis, si diabolus per prædictam suam vim varios morbos tollere & curare potest, ita perinde ipse hanc dæmonicam artem huncque fucum, morbos debellandi, suis servis & ministris aperire & significare potest, ut per æquipollentem argumentationem morbi diversi etiam magica arte & per incantamenta a prædictæ qualitatis hominibus curari possint & quod assertum von weissen Frauen ut vulgo dicuntur non omnimode sit fabulosum, quæ vel ex synergia diaboli in morbis excitandis & auferendis, vel indicandis furtis artem suam dæmonicam administrare possunt, ad quæ artificia edenda æque subtilis & specialis communio & socialitas cum Diabolo requiritur, qualis omnino erigi & esse potest, quoniam hætenus nullæ solidæ rationes contrarium testantur, aut hanc Cacodæmonis potestatem resellunt: neque dubitamus, quod diabolus res naturales, corpori humano minus perniciosas, tamen cum aliis naturalibus subjectis ita permiscere queat, ut homini exitiam noxam afferant; sicut chymicus è subjectis minus perniciosis, summe inimica per variam corporum resolutionem & combinationem efficere potest; adeo ut homo artifex ad sua artificia modo humida, modo sicca procedat via, ita diabolo pro sua callida notitia non tigillo, crucibulo, retorta & furno docimastico opus est, sed ipsi perinde compendiosiores constant methodi, sicut unus artifex homo, alterum experientia, superat: quare non necesse est ut natura rei mutetur, id quod diabolus perficere haud potest, sed id fieri potest, ut rerum principia vario modo misceantur, quæ hac nova commixtione in
relatio-

relatione ad corpus humanum modo proficua modo im-
mica fiunt: in quibus singulis negotiis sese diabolus, ut
 pote *peritum physicum & chymicum* prodit (quod æque mi-
 nus omnipotentia & gloria Dei contrariatur, ac *impius ho-*
mo acutissimi physici & peritissimi chymici characterem
 tenere potest) ubi iterum illa *oblocutio* nullius est valoris,
 quod *notitia in physicis & chymicis* eo usq; se haud extendat,
 id quod illi harriolantur, qui hunc infernalem dæmonem
 admodum *imbecillem* fingunt, quamvis a *majori* potentia di-
 aboli, quam in *regno DEI & mere spiritualibus* exercet ne-
 gotiis, ad *minorem* illius energiam in *regno nature* facilius
 concludere, subinde ex *indole spiritus* eandem capacita-
 tem magis comprobare queamus, id quod hætenus pas-
 sim a nobis observatum fuit: etenim ipse diabolus ad reg-
 num omnipotentia & præcipue nature pertinet, qui post
 suum lapsum animal serpentem *immediato* actu & astu ad
malitiosum suum adhibuit scopum, proinde hominis *prin-*
cipalissimam partem, videlicet *animam*, hujusque functio-
 nes *superiores* mentales, deinde etiam appetitum depra-
 vavit, unde in *eminentissimo* exemplo affatim constat, *quan-*
ta potestate diabolus polleat in corporibus aut subjectis
 ad *nature regnum* spectantibus actuandis & *abusu* appli-
 catione ad infensum suum scopum disponendis; neque
 illa argumenta vel ex rationis vel ex revelationis lumine,
 multo minus ab exemplis *contrariam* confirmant senten-
 tiam, id quod hætenus omni occasione monitum fuit:
 & quamvis actio *spiritus* in *materiam* adeoque *diaboli* in
 corpora naturalia, quoad *nonnullas* circumstantias *discre-*
pet, ab actione hominis in *naturalia* subjecta, quæ posterior
 vel organorum *sensoriorum*, vel reliquarum corporis *par-*
tium ministerio perpetratur, tamen ex eo non datur con-
 clusio, quasi *non alius* supersit modus, quo inter subjecta
incorporea & corporea intercedat commercium: prædica-
 ta enim discrepant pro varietate subjectorum: sicut actio
animæ humanæ mediante suo corpore est in extranea cor-

pora, ita *alius modus* est actionis *angelorum* in corpora; quare diabolo minime denegare possumus capacitatem: *agendi in naturalia*, eademque *diversa modificatione* applicandi.

§. XIV.

Excipit jam annotatio quod Diabolus *immediate* corpora hominum ex speciali divino iudicio atque permisso invadere maximisque *tormentis* affligere queat: nam si *genericè* Diaboli actio in corpora negari non potest, ita etiam interdum *speciali* influxu operatio infernalis huius dæmonis in corpus humanum contingit & hæc actio iterum *diversa* esse potest, vel organa *sensoria* *corrumpendo* & confundendo, ut *ab extra* obvia *subjecta sinistra* percipiantur, quare contingere potest, ut homines aliquando ob *perversam* actionem in organis *sensoriis* quicquam oculis conspicerè, auribus percipere, *aliterque* sentire sibi *persuadeant*, quod tamen organis illis *actu* haud obversatur: sic diabolus *spiritualiter* & *naturaliter* ὁφθαλμοὶ πονηρὸν (ein böses oder arges Auge, ein Schalks-Auge Marc. 7. v. 22. Matth. 6. v. 23.) efficere potest, sicut *naturali* ratione organa hæc *sensoria* adeo *depravari* & alterari possunt, ut plane *perversa* inde emergant officia; propterea vero non denegamus Diabolo potestatem, quai-
pse etiam *ab extra* talia *phasmata* producere & organis *sensoriis* *præsentare* & offerre queat: ipse enim *internos* & *externos* sensus *corrumpere* & ad pravum suum scopum dirigere & applicare potest, siquidem plane aliquando hominis *imaginationem* ad technas suas exercendas impendere & adhibere valet; eapropter primo non quilibet *incantamenti* accusati casus huic *imaginationis* energiz adscribendus est, velut Paracelsus eidem *plus* tribuit, quam par est; deinde non omnes tales casus *nudo naturali* ordine & processu per *imaginationem* perficiuntur; quare Diaboli *astus* & infernale artificium *multiplex* est; proinde per stygii huius hostis potestatem *ordinarii* *naturales*

turales in corpore motus adeo *alterari* possunt, ut pessimi inde proveniant effectus *morbosi*, velut miserabiles contracturæ, ariduræ, intumescentiæ, spasmi, partium extensiones, miræ agitationes, tractiones, concussiones &c. aut denique ipse *Cacodæmon alienis* motibus corpora hominum vexare & *cruciare* potest, evidenti *corporaliter obsessorum* testimonio, in quibus per vim Diaboli tales truculenti & deplorandi *animi & corporis* cruciatus observari poterant: hac occasione reminiscimur alicujus oblocutionis, quando quidam de *obsessis* statuunt, quod S.S. non *diabolicam* intelligat obsessionem, sed quando de obsessis & de expulsione illius spiritus loquitur; vocabulo *dæmonii* utatur, de qua voce *B. Spenerus in der Glaubens Lehr p. 1368. in der Predigt auf das Fest der Reformation Lutheri* ita differit: Hier ist wohl in acht zunehmen, daß das in den Grund-Text stehende griechische Wort *dæmonios* welches unser liebe Lutherus hier auch giebt *Teufel*, sonst eigentlich auch heisset einen Geist, der nicht in einem groben Leib ist, und also auch eine Seele die aus dem Leib abgetrennt ist; siquidem *Chrysostomus in Homilia Matth. 8. v. 29. Luc. 16. v. 2.* per *dæmones* animas violenta morte enecatorum & Martyrum intellexit, quemadmodum *diversam* dæmonum acceptionem explicat *Garmann in mirac. mort. Lib. 2. tit. 10. §. 9-13.* inde quidam statuerunt, quod in *obsessis*, spiritus *intermedius* morbos & afflictiones generaverit: (quales tamen ne ipse quidem *Beckerus in mundo suo fascinato. Lib. 2. cap. 3.* concedit) sed sciendum quod *Salvator Marc. 3. v. 22. 23.* in sua apologia reminiscatur *dæmonis, Beelzebuli & Satane* in una eademque causa & *Luc. 13. v. 16.* illa vincula, quæ *v. 11. pnevmati* adscribuntur, nunc expresse *Satane* adscribat, qui *Satanas* secundum *Stylum S.S.* non est Spiritus *intermedius*, sed *Diabolus*: ex ejusmodi obsessis itaque facile patet, *quantam* vim habeat diabolus in *corpus* humanum, *vehementes* commotiones excitando, *ordinarios* motus turbando, alterando,

impe-

impediendo & minuendo, *humores adversis* principiis inquinando, corrumpendo & contagio quodam contaminando, testimonio plagæ *Ægyptiacæ* & *Jobi*: ob id non modo *extraordinarios* morbos humani generis omnisque salutis adversarius provocare, sed & alias *familiares* & alibi a causis *naturalibus* evenientes morbosas afflictiones causari potest, sicut *Delrio disquis. magic. lib. 6. p. 1. c. 3. s. 3.* *Codronchius de morb. venef. lib. 2. c. 3.* abortum magica arte excitatum commemorant, quo multi alii morbi pertinent, qui a prædictis authoribus enarrantur, in quorum scrutinio iterum *selectu* & circumspectione opus est, ne in præsentis thematis disquisitione in ullo *extremo* error committatur, in quem facile vel *creduli*, vel *scioli* incidere possunt: quare *Sennertus de Fascino lib. 6. part. 9. c. 5.* etiam refert, quod in eo etiam Diabolus suam *potestatem* inter homines exerceat, ut varios adeo *occæcet*, quo *simplicem* veritatem subterfugiant & causas nude *naturales* cum *dæmonicis* viribus confundant; unde adhuc hoc loco ominosæ illius *Nodationis* memoriam injicimus, de qua agit *D.D. Præses in Jurispr. Med. part. 1. cap. 2. §. 16. lit. a. b. p. 32.* *Arniseus de jur. connub. cap. 6. sect. 6.* quæ perinde tam *naturalibus* mediis, quam etiam *diaboli* alio artificio & *spirituali* illius energia motrice perpetrari potest, secundum varios hætenus descriptos modos atque processus.

§. XV.

Quam *diverso* itaque modo Diabolus morbos *generare*, tam diverso etiam processu illos *curare* potest, vel in *animum* ejusque diversas *operationes* agendo, vel varia *media* subministrando, vel *immediato* activo suo concursu aliquid perpetrando, unde morbus sufflamatur, de qua consideratione in præcedentibus passim actum fuit; quare & *spirituali* sive *archæali*, imo *sympathetica* & *antipathetica* methodo & *physica* ratione perinde per inventionem & artificium mali illius Dæmonis morbi quidam

dam extirpari possunt, id quod vel ipse Diabolus committit, vel per sua instrumenta perficit: ast *Chrysostomus* dixit *satius est homini Christiano mortem subire, quam vitam ligaturis & incantamentis redimere & Rejesus qu. 46. p. 572. eloquitur non potest corpori esse aliquid utile, quod animæ nocet & p. 574. ad corpus redimendum, neutiquam anima perdenda: piissimum & tutissimum est, in Dei voluntate acquiescere & potius mortem sustinere, quam reluctante conscientia sagas implorare dixit Conringius de incantationis efficacia circa morbos §. 27. huc omnes veri Theologi consentiunt & pura admonent conscientia: quare *B. Spenerus* in *der Lauterkeit Part. I. p. 423. asserit: Menschen Kunst ist verflucht, welche eine Seele verderben kan, & p. 178. 179. 184. valde exprobantur incantamenta & magice imprecationes atque deprecationes: optimum remedium est quod *B. Spenerus* commendat in *der Glaubens-Lehr p. 352. quando dicit: Es wissen manchemahl Christliche Medici nicht, wie es komme daß bey einigen Zuständen nichts anschlagen will; vielleicht aber geschieht es, weil möglich ist, daß zuweilen etwas auch in den Kranckheiten von solchen geistlichen Ursachen komme, gegen welche die Arzeneyen nichts vermögen, und daher das Gebet so viel als immermehr die Arzeneu in den Kranckheiten zu Hülff genommen, und der Herr, so allein dem Satan die Macht nehmen kan, angeruffen werden muß; im Anhang ibid. p. 69. dicit: Wir haben auch zu unsern Zeiten bey der Evangel. Kirche Exempel, daß der Teufel auf anhaltendes Gebet hat weichen müssen: operose itaque medici artifices scrutantur, an per remedia naturalia Dæmones fugari queant, quam quæstionem inter alios ventilat *Rejes. qu. 28. qui author p. 334. 335. demonstrare nititur, quod naturalia in dæmones non operentur; & p. 336. dicit, quod morbi dæmonici expelli possint, quando medicamenta foedos humores melancholicos educunt, quos dæmones amant, propinantur, ita fore, ut dæmones cum perniciosus suis effectibus fugam dent: quod itaque diabolus precibus & jejunio expelli possit, ipse Salvator testatus est, an vero cum fetidis suffimigiis ejici & profligari queat, uti *Judæi*****

G

suffi-

sufficibus diabolos fugare voluerunt velut *Iust. Martyr & Josephus lib. 2. antiqu. jud.* referunt, minime adserimus; nam qui ipse omni *malitia fatore* inquinatus est Spiritus, is foetorem *physicum* haud æstimat uti, frustra *Psellus & Cel. Rhodiginus* daemoni *Sensum corporeum* adscripserunt, quos etiam *Conringius l. c.* propterea refellit, unde nulla ratio suppetit, cur diabolus *foetida* perferre nequeat, quemadmodum aliorum dogma est, (ut supra indicavimus) quod *Cacodaemon* in foetidis *melancholicorum* humoribus suum pabulum suamque sedem quærat erigatque; & quoniam *foetoris nulla* actio est in *spiritum*, nisi spiritus mediante *organo corporeo* foetidos vapores excipiat, hinc *fabulosa* est adsertio, quod daemones tales foetida effluvia perferre nequeant; eadem est fabula, quod *Leo infernalis*, nimirum diabolus *gallicinium* reformidet, quia falsa etiam circumfertur opinio, quod inter Leonem animal & gallum gallinaceum eximia intercedat antipathia; unde illam nominatam fabulam castigavit *Garmannus de mirac. mort. lib. 2. tit. 10. §. 54.* quid quod rectius adstruimus quod Diabolus *foetorem causari* possit, quando ipsi commercium cum *hominibus*, qui foetida *sensu* excipere possunt, intercedit, adeo ut iterum cum *tali illusione* naturali modo procedere possit, quamvis *Zacchias quest. med. legal. lib. 4. tit. 1. qv. 10. n. 38.* talia phænomena nihil naturale in se habere existimaverit: fusius de tali foetore a diabolo excitato egerunt *Feyerem. Drexel. Rog. Damnat. c. 5. Sulpitius in vita Martini: Thyrsus de Demoniacis Part. 4. c. 52. n. 12. Remigius Demonotal tr. lib. 1. c. 16. Garmann de mirac. mort. Lib. 2. tit. 8. §. 16. 50.* interim *Paracelsi* fuit traditio *de occult. Philos. cap. 10.* quod Diabolus foetidis odoribus fugari & suavibus allici queat: quod si etiam ulla *vera* historia commemorari queat, quod unquam tale quid contigerit, tunc Diabolus pro sua *vafricie* atque *caliditate* fuga sua *adversionem* foetidorum *simulare* & homines in *falsa superstitione* confirmare potest, æque ac de aurigis dicitur, quod faciliori vehiculi sui successu fruantur, si strenue execrantur, aut quod *ominosa* quædam *apparitiones* post di-

ras execratione facilius evanescant: *conf. Garmann. l. c. lib. 2. tit. 10. §. 11.* proinde cum *Scaligero exerc. 39.* dicimus, quod in multis morbis ipse *dæmon* agat, quod *stultus magus* suis verbis & mediis se agere putat: Porro aliqui quæstionem movent, an non morbi a *dæmone* provocati & per *naturalia* subjecta causati, curari possint *mediantibus* aliis *naturalibus* adminiculis, quorum vires prioribus a *dæmone* adhibitis contrariantur? ast hæc quæstio multis difficultatibus est obnoxia; cui enim ex vero & certo constare poterit, quænam subjecta, ad *veneficium* perpetrandum, fuerint adhibita & dum talia media communiter singulari & velut *specificæ* virtute prædita sunt, cui porro constat, quænam *alia* remedia prioribus opposita sint: imo quando ex *divina* permissione *diabolus* cum *naturalibus* subjectis noxam & *damnum* intulit, cur non ex eodem *divino* iudicio ipse poterit, *contrariorum* naturalium subjectorum vires eludere & *avertere*: neque in hac disquisitione *experientia* sufficit, quoniam effectus, qui *salubres* fuerint, adhuc *equivocationibus* sunt submissi & dubium illud occurrat, an æque illi casus, in quibus *talibus* remedia proficua observata sunt, fuerint *veri* *dæmoni*aci morbi & non a *nuda materiali* causa originem traxerint, quam dein illa remedia *simplici naturali* effectu atque methodo subjugarunt; quare contra *Satanam* rectius *spiritualibus* armis, omnium maxime vero ardentioribus *precibus* pugnandum erit: Multa passim commemorantur remedia contra *Fascinum*, ex parte *superstitiosa*, velut a *Marcello Empirico*, *Plinio*, *Varrone*, *Remigio*, *Wiero* &c. ex parte *naturalia* a *Sennerto l. c. Rejes. qu. 28. & 97. Merclino l. c. Paulo Baccone observ. natur. 7. referentibus Aët. Erud. Lips. 1686. Mense Octobr. p. 479.* ex parte *specificæ*, velut tales historiarum passim ab hæcenus nominatis authoribus proferruntur; quo pertinet observatio in *A. N. C. dec. 1. an. 6. obs. 61. de ulcere ex veneficio cum cineribus combustæ sage curato, conf. A. N. C. dec. 2. an. 5. obs. 18. an. 8. obs. 117. an. 9. obs. 105. dec. 3. an. 7. obs. 78. Schol. p. 130. Westphali Pathologia dæmoniaca, Frommannus de fascinatione magica: Müller de annulo pronubo: Denique per*

per modum supplementi præcedenti tractationi illustran-
dæ commendamus conferenda *de existentia veneficarum A.*
N.C. dec. 3. an. 1. obs. 3. de membri virilis ab amasia veneficio re-
tracti felici in integrum restitutione ibid. obs. 166. conf. Simon
de impot. conjug. cap. 6. 1b. 4. num. 21. 22. Fascinationis
rariora exempla ibid. an. 2. obs. 204. Veneficium admirandum
ibid. obs. 112. Fascinationes Sideritide curata ibid. an. 7. de inje-
ctis per veneficium ibid. obs. 124. cum scholio de fascino per ima-
ginationem succedente ibid. an. 10. app. p. 183. de Veneficis conf.
dec. 3. an. 10. app. schol. p. 176. seq. illud vero adhuc brevibus
cum Harprecto in Consil. Tubingens. p. 145. inserimus quod in
Crimine veneficii evidentissima argumenta adesse debeant; qua-
re in hac disquisitione omnem circumspectionem iterato mo-
nito commendamus: Ast nunc pensum nostrum confici-
mus & DEO devotissimas grates tribuimus, quod in expli-
canda ardua hac meditatione nobis auxilio suo adesse vo-
luerit, cujus divinam opem nobis aliisque apprecamur, ut vi
Christi, qui per mortem abolevit eum, qui virtutem habebat
mortis, hoc est diabolus, de omnibus hujus operibus
victoriam reportemus, quemadmodum illi qui conculca-
vit caput serpentis æternæ acclamandæ sunt laudes; quare
claudimus cum dicto illo Apocalyptico c. 12. v. 10. 11. 12. nunc
facta est salus & potentia & regnum DEI nostri & potestas Chri-
sti ipsius, quia dejectus est accusator fratrum nostrorum, qui ac-
cusabat eos coram DEO nostro dies & noctes, ipsi vero vicerunt
illum per Sanguinem agni & per verbum testimonii sui & non
dilexerunt animam suam usque ad mortem propter hoc exultate
cæli & qui in illis sunt habitantes: Ita in omnibus
nostris negotiis manebit

SOLI DEO GLORIA:

Pag. 11. lin. 15, leg. *Dererey.*

